

**“มติปี ๑๙”: ผลการประชุม
คณะกรรมการกลาง พคท. ชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔
กับการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์
แห่งประเทศไทย หลังกรณี ๖ ตุลาฯ**

“The 1976 resolution”: The resolution of the 4th meeting of the 3rd CTP central committee” and the movement of the Communist Party of Thailand (CPT) after “the 6 October 1976 massacre.”

อิกานต์ ศรีนารา*

Tikan Srinara

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของ “มติการประชุมคณะกรรมการกลาง พคท. ชุดที่ 3 ครั้งที่ 4” หรือ “มติปี 19” ที่มีต่อการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) หลังกรณี 6 ตุลาคม 2519 ใน 2 ด้าน คือ ด้านหนึ่งมีฐานะเป็น “มติ” ที่ผู้ปฏิบัติงานของ พคท.ทุกคนจะต้องทำให้บรรลุผล ขณะที่อีกด้านหนึ่งก็มีฐานะเป็น “เนื้อหา” ที่พคท.ใช้ “จัดการศึกษา” ให้กับผู้นำนักศึกษาและปัญญาชนเกือบทุกคนที่เข้าร่วมการต่อสู้ด้วยอาวุธกับพคท. หลังกรณี 6 ตุลาคม 2519

*นักศึกษาวិทยูทยาโท คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Abstract

This article discusses the influence of “the resolution of the 4th meeting of the 3rd CTP central committee” or “the 1976 resolution” on the movement of the Communist Party of Thailand (CTP) after the massacre on 6 October 1976. The resolution is important in two ways: it is a goal that every CPT member has to achieve and also guiding principles for educating most student leaders and intellectuals who joined the CPT armed force after the 6 October 1976 massacre.

กลางเดือนพฤษภาคม ปี ๒๕๑๙, ศูนย์กลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้เรียกประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔ ซึ่งจัดขึ้นบริเวณฐานที่มั่นจังหวัดน่านตอนใต้เพื่อตรวจสอบและสรุปงานการนำของพรรคในปัญหาแนวทาง นโยบายและการจัดตั้ง, ปัญหาการต่อสู้ด้วยอาวุธ, ปัญหาแนวร่วม, และปัญหาอื่น ๆ ที่ผ่านมา รวมทั้งเพื่อพิจารณาสถานการณ์ที่เป็นผลดีทั้งภายในและภายนอกประเทศ กำหนดภาระหน้าที่ของพรรคในระยะต่อไป ปรับปรุงนโยบายเฉพาะหน้าของพรรค และผ่านมติจำนวนหนึ่ง¹ เท่าที่ทราบตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาว่า ๔ ปีนับจากการประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๓ ซึ่งจัดขึ้นที่ประเทศจีนในปี ๒๕๑๕, ตลอดระยะเวลา ๓ ปีภายหลังกรณี ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖, ตลอดระยะเวลา ๑ ปีภายหลังการได้รับชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนทั้งสามประเทศ, และท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างจีนกับโซเวียต นี่คือการ “ตรวจสอบและสรุปงาน”, “พิจารณาสถานการณ์ที่เป็นผลดีทั้งภายในและภายนอกประเทศ”, และ “กำหนดภาระหน้าที่ของพรรคในระยะต่อไป”

1. หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, A ๖/๗๐(๖๙-๗๕). ๒๕๑๙. เอกสารชุดพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย, แกลงการณ์ รายงาน คำชี้แจงของพคท.ในวาระต่าง ๆ, เรื่อง “มติการประชุมคณะกรรมการกลางพคท. ชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔”, ๒๕๑๙

บทความชิ้นนี้ต้องการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของ “มติการประชุมคณะกรรมการกลาง พคท. ชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔” หรือ “มติปี ๑๙” ซึ่งเป็นเอกสารสรุปผลของการประชุมคณะกรรมการกลางพคท.ครั้งนี้ที่มีต่อการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในช่วงระหว่างหลังกรณี ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ จนถึงปลายปี ๒๕๒๒ แต่ถูกละเลยจากผู้ที่เขียนงานเกี่ยวกับพคท.ในปัจจุบัน โดยจะเริ่มอธิบายจากความเป็นมาและสถานที่จัดประชุม, ภูมิหลังของผู้เข้าร่วมประชุม, เนื้อหาของการประชุมและผลการประชุม, และในท้ายที่สุดจะนำเสนอหลักฐานที่ยืนยันว่า “มติปี ๑๙” มีความสำคัญต่อการเคลื่อนไหวของพคท.ในช่วงระหว่างปี ๒๕๑๙-๒๕๒๒ มากมายเพียงใด.

ความเป็นมาและสถานที่จัดประชุม

ไม่มีหลักฐานที่ระบุอย่างชัดเจนเกี่ยวกับ “ความเป็นมา” ของการจัดประชุมครั้งนี้ แต่เป็นไปได้ว่าในที่ประชุมสมัชชาครั้งที่ ๓ เมื่อปี ๒๕๐๔ น่าจะมีการ “ตกลง” อะไรกันสักอย่างเกี่ยวกับวาระในการจัดประชุมคณะกรรมการกลาง และเป็นไปได้ด้วยว่า “ข้อตกลง” ที่ว่านั้นน่าจะเป็นว่า ในระยะ ๔ ปีจะต้องมีการประชุมคณะกรรมการกลางขึ้นหนึ่งครั้ง ข้อเสนอพื้นฐานนี้มีความเป็นไปได้สูง เพราะถ้าสังเกตดูที่ระยะ “เวลา” ของการจัดประชุมคณะกรรมการกลางในแต่ละครั้งจะเห็นได้ว่า ถูกจัดขึ้นห่างกัน ๔ ปี คือ นับจากการประชุมสมัชชา ๓ ในปี ๒๕๐๔, การประชุมคณะกรรมการกลางครั้งที่ ๑ จัดขึ้นในปี ๒๕๐๘, ครั้งที่ ๒ จัดขึ้นในปี ๒๕๑๑, ครั้งที่ ๓ จัดขึ้นในปี ๒๕๑๕, และครั้งที่ ๔ จัดขึ้นในปี ๒๕๑๙ จะเห็นว่า “ความถี่” ของการประชุมแต่ละครั้งมีระยะเวลาห่างกัน ๔ ปีพอดี ถ้าพิจารณาเฉพาะระยะทางของเวลาในการจัดประชุม ก็อาจจะสรุปในเบื้องต้นได้ว่า การประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔ เป็นการประชุมที่ถูกกำหนดขึ้นล่วงหน้าไว้แล้วจากที่ประชุมสมัชชาครั้งที่ ๓ ในปี ๒๕๐๔ นับว่าเมื่อครบ ๔ ปีจะต้องมีการประชุมคณะกรรมการกลางเต็มคณะขึ้นหนึ่งครั้งและปี ๒๕๑๙ คือการประชุมครั้งที่ ๔.

แต่มีอีกวิธีหนึ่งที่น่าจะทำให้เราเข้าใจการประชุมครั้งนี้ได้มากยิ่งขึ้น นั่น

คือ การพิจารณาที่สภาพความขัดแย้งภายในพรรค ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงก่อนหน้าการประชุม. ความขัดแย้งที่ว่า กล่าวอย่างถึงที่สุดแล้วคือ ความขัดแย้งใน “กรณีวิพากษ์ศูนย์กลางของสามจังหวัด” ที่ยืดเยื้อมานานถึง ๗ ปีแล้วนั่นเอง. อย่างไรก็ตาม, แม้ว่า วิรัช อังคถาวร กล่าวถึงกรณีนี้ในปี ๒๕๒๑ ว่า “การวิพากษ์ครั้งนี้ผิดถูกอย่างไร ที่ประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔ ได้มีคำชี้แจงอย่างละเอียดแล้ว กรณีนี้เกิดขึ้นระหว่างกลางปี ๒๕๑๒ ถึงต้นปี ๒๕๑๓ แต่ปัญหายืดเยื้อจนถึงปี ๒๕๑๕ จึงทำข้อสรุปได้ กรณีนี้มีผลสะท้อนอย่างมากในพรรคเรา ดีที่ยังไม่ได้เกิดการแตกแยกภายในพรรค เราจะต้องรับบทเรียนในกรณีนี้ให้จงหนัก” (วิรัช ๒๕๔๖: ๑๙๓-๑๙๔) แต่ อุดม สีสวรรณ กลับเล่าในอีกหลายปีต่อมาว่า “ในการประชุมปี ๒๕๑๙ จุดหนักอยู่ที่จะแก้ปัญหาวินิจฉัยของสามจังหวัดเพื่อจะมีมติสักขึ้นหนึ่งที่จะนำไปแก้ไขปัญหาคำข้อใจของนักรบและมวลชนในเขตสามจังหวัด ซึ่งพวกเขารอมมาถึง ๗ ปีแล้ว” (อุดม ๒๕๔๓: ๑๐๓) สรุปแล้ว, เหตุผลสำคัญอีกข้อหนึ่งที่ทำให้ต้องมีการจัดประชุมครั้งนี้ขึ้นก็คือ ความขัดแย้งภายในพรรค “กรณีวิพากษ์ศูนย์กลางของสามจังหวัด” นั่นเอง.

ความขัดแย้งใน “กรณีวิพากษ์ศูนย์กลางของสามจังหวัด” เริ่มต้นขึ้นในกลางปี ๒๕๑๒, ด้วยผลสะท้อนจากการปฏิวัติในจีน, เขต “๓ จังหวัด” ภายใต้การนำของตำรวจ เรืองสุธรรมได้เปิดฉาก “วิพากษ์ศูนย์กลางพรรค” อย่างดุเดือด นี่ไม่ใช่การวิพากษ์กันเองในหมู่ผู้ปฏิบัติงานระดับนำของพรรคเท่านั้น แต่เป็นการ “ระดมมวลชน” ของฐานที่มั่นทำการวิพากษ์ ดูเหมือนจะถึงขั้นมีการชูจะใช้กำลังกับ “ศูนย์กลาง” หากเดินทางมาที่ ๓ จังหวัดด้วย² ต้นปี ๒๕๑๕ คณะกรรมการกลางพรรคชุดสมัยที่ ๓ เปิดประชุมเต็มคณะครั้งที่ ๓

2. เล่มเดียวกัน: ๑๐๒-๑๐๓. อุดมเล่าว่า “กองทหารและประชาชนทางสามจังหวัดอันมีเพชรบูรณ์-หล่มสักดี-พิษณุโลก ที่ชุมนุมกันอยู่บนภูหินร่องกล้า ได้พากันวิพากษ์การนำของ “วิรัช-เจริญ” เป็นการใหญ่ กระทั่งมีการตระโกนคำขวัญให้โล่นลงมาเสีย ว่าเป็นลัทธิแก๊ง...ในขณะที่มีเรื่องเช่นนี้ อันเป็นช่วงที่สหายนำ [เจริญกับวิรัช] กำลังขึ้นไปทางเหนือ แต่ยังไม่ถึง ดีที่มีได้ไปหาทาง ๓ จังหวัด มิฉะนั้นคงจะมีการจับกุมผู้นำและกระทำการที่สมควรตั้งที่ปรากฏอยู่ในประเทศจีนสมัยปฏิวัติวัฒนธรรม” และ(หน้า ๒๔๑) “ลุง ๒ คนที่มาจากอีสานนั้น [เจริญกับวิรัช] ดีที่มีได้ไล่ไปให้เขตภูหินร่องกล้า ถ้าไปจะต้องถูกจับและถูกประหารชีวิตอย่างแน่นอน”

ที่ปักกิ่ง ประเทศจีน ที่ประชุมนอกจากพิจารณาปัญหา ๓ จังหวัดแล้วยังเลือก
ดาร์รี่ เรื่องสุธรรมเป็น “กรมการเมือง” ด้วย การที่ดาร์รี่ซึ่งเพิ่งก่อกรณี ๓
จังหวัดกลับได้รับการเลื่อนตำแหน่งเช่นนี้ ทำให้อุดม สีสวรรณเสียดสีในหลายปี
ต่อมาว่าเป็นการ “ให้รางวัล...[เพื่อ] ระวังปัญหาวิพากษ์ลงเสียและถือว่าเกมกัน
ไป มิฉะนั้นก็ยากที่จะเข้าใจว่าทำไมคนทำผิดถึงขนาดอย่างนี้ยังได้รับการเลือก
เป็นสหายนำ?” (เล่มเดียวกัน: ๑๐๕) อย่างไรก็ตาม, อุดมกล่าวว่า ในการ
ประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๓ ซึ่งจัดขึ้นในปี ๒๕๑๕ นั้น
“สามารถแก้ไขการวิเคราะห์ปัญหา ๓ จังหวัด ซึ่งเป็นปัญหาความขัดแย้งครั้ง
ใหญ่ที่สุดครั้งหนึ่งไปได้บางส่วน” เท่านั้น เพราะในอีกไม่กี่ปีต่อมา ความขัดแย้ง
กรณี ๓ จังหวัดก็ระเบิดขึ้นมาอีกครั้ง ผู้ที่จุดชนวนการวิวาทะระลอกใหม่ขึ้นมา
คืออัครนิ พลจันทร์

หลังจากย้ายจากจีนเข้ามาที่นานแล้ว อัครนิ พลจันทร์ได้รับมอบหมายให้
เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ภายในของพรรคชื่อ “ชาวคอมมิวนิสต์ไทย” ร่วมกับ
กับเริง เมฆไพบูลย์ ในหนังสือดังกล่าวซึ่งออกมาเพียงไม่กี่ฉบับ อัครนิเขียน
โจมตีเสียดสีผู้นำพรรคอย่างรุนแรง โดยมีเริงร่วมเขียนด้วย ในที่สุดบรรดาผู้นำ
พรรคได้เปิดประชุมรื้อฟื้นกรณี ๓ จังหวัดวิพากษ์ศูนย์กลางขึ้นมากกเถียงอีก
โดยฝ่ายดาร์รี่ที่มีอัครนิและเริงสนับสนุนยืนยันว่าการวิพากษ์ไม่ผิดแม้จะมีข้อ
บกพร่อง ขณะที่ฝ่ายวิรัช-เจริญเห็นว่าผิดในหลักการใหญ่ อุดม สีสวรรณซึ่ง
เดินทางจากอิสานใต้มาที่นานในต้นปี ๒๕๑๘ ได้เขียนบรรยายเรื่องนี้ว่า
(ข้อความในวงเล็บเป็นของผู้เขียน)

เป็นครั้งแรกที่ผมได้มาที่สำนักงานใหญ่ที่กุยหยัคส์...สำนักงานใหญ่
ในตอนนั้นมีบรรยากาศที่อึมครึมเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้สืบเนื่องจากในหมู่
“สหายนำ” มีความขัดแย้งที่เรื้อรังมาเป็นเวลาหลายปี ว่าไปแล้วสำนักนี้
ไม่สู้จะใหญ่โตนักแต่ทว่ามิชุนน้ำจางไหลผ่านกลางสำนักแบ่งสำนักนี้ออก
เป็นสองส่วน นับว่าส่วนที่สนับสนุนลุงซัด [เจริญ] กับลุงธาร [วิรัช]
อยู่ปากหนึ่ง ส่วนที่สนับสนุนลุงด่าง [ดาร์รี่] กับลุงมะ [อัครนิ] อยู่อีก
ปากหนึ่ง

ความจริงผมได้รับคำบอกเล่าก่อนที่จะเดินทางมาถึงสำนักนี้แล้ว...
ว่า สหายนาสองฝ่ายได้เปิดประชุมโต้เถียงกันแทบทุกวัน เกี่ยวกับความ
ถูกต้องหรือผิดพลาดใน “กรณีวิพากษ์ศูนย์กลางของสามจังหวัด” ซึ่งมี
ลุงต่างเป็นผู้ปลุกระดมดำเนินการเมื่อ ๕-๖ ปีก่อน

การประชุมดังกล่าวได้ยืดเยื้อมาเป็นเวลาร่วมปี จนกระทั่งทาง
กรุงเทพฯ ได้เกิดกรณี “๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖” จึงชะงักกันไปชั่วระยะหนึ่ง
ต่อมาก็ดำเนินต่อไปเป็นพัก ๆ โดยไม่สามารถจะบรรลุลุทธิตกลงกันได้

...พวกเขามัวเสียเวลาอันมีค่าไปได้เถียงเพื่อเอาแพ้เอาชนะกัน
เป็นเวลาเดือน ๆ ปี ๆ นั้น เป็นเรื่องน่าเสียดายและน่าเสียใจ... (เล่ม
เดียวกัน: ๓๒๘)

ต่อมา กรณี “การวิพากษ์ของสามจังหวัด” ได้กลายเป็นหัวข้อที่นับว่า
สำคัญที่สุดในที่ประชุมคณะกรรมการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยชุด
สมัชชา ๓ ครั้งที่ ๔ ที่จัดขึ้นในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๙ แม้ว่าในเวลา
ต่อมาที่ประชุมจะได้ผ่านมติกรณี ๓ จังหวัดตาม คำชี้แจงอย่างละเอียดของ
วิรัช อังคกาวร ใน “ประวัติและบทเรียน”³ ซึ่งถือว่าการยุติกรณีนี้อย่างเป็น
ทางการแล้วก็ตาม แต่บาดแผลที่เกิดจากความขัดแย้งก็ยังไม่ได้รับการสมานให้
หาย เมื่อถึงคราวเลือกกรรมการเมืองใหม่แทนพ่ายพ อังคสิทธิ์ ซึ่งถึงแก่กรรม
ที่ประชุมได้เลือกอุดม สีสุวรรณ แทนที่จะเลือกอัศนี พลจันทร, การที่อุดม,
ผู้ซึ่ง “มิได้คลุกคลีอยู่ในส่วนกลางและมิได้ใกล้ชิดกับองค์กรนำ เป็นคนมาจาก
ท้องถิ่น” แต่กลับได้รับการเลื่อนตำแหน่งนั้น อุดมได้เขียนถึงกรณีนี้ในหลายปี
ต่อมาว่า “มีเสียงแว่ว ๆ ว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ [ในปี ๒๕๑๙] สะท้อนถึงความ
ขัดแย้งอย่างลึกซึ้งของสหายนายังแก้กันไม่ตก โดยเฉพาะ “กรณีวิพากษ์ของ

3. วิรัช ๒๕๔๖: ๑๙๓-๑๙๔. ในหน้า ๑๙๔ วิรัชกล่าวว่า “กรณีนี้เกิดขึ้นระหว่างกลางปี
๒๕๑๒ ถึงต้นปี ๒๕๑๓ แต่ปัญหายืดเยื้อจนถึงปี ๒๕๑๔ จึงทำข้อสรุปได้”

สามจังหวัด” ที่เรื้อรังมาเป็นเวลา ๗ ปีแล้ว”⁴ อย่างไรก็ตาม, ดูเหมือนว่า “กรณีวิพากษ์ของสามจังหวัด” จะ “ยุติ” ลงเพราะทั้ง ๒ ฝ่ายเลิกกันไปเองตามเวลาที่เนิ่นนานออกไป มากกว่าที่จะเกิดขึ้นจากการหันมาคินดีหรือเห็นด้วยยอมรับในข้อสรุปร่วมกัน. (สมศักดิ์ ๒๕๔๖: ๑๗๐)

อย่างไรก็ตาม, เหตุผลที่ทำให้ต้องมีการจัดประชุมขึ้น นอกจากจะเพื่อให้เป็นไปตาม “ข้อตกลง” ที่วางกันไว้ในที่ประชุมสมัชชาครั้งที่ ๓ และเพื่อแก้ปัญหา “กรณีวิพากษ์ของสามจังหวัด” แล้ว สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในระดับสากลระหว่างจีนกับไต้หวัน และความขัดแย้งภายในประเทศเนื่องจากการขยายตัวของขบวนการนักศึกษา น่าจะเป็นเหตุผลที่ “สำคัญ” มากกว่า ๒ เหตุผลแรกที่ทำให้พลท.รู้สึกถึงความจำเป็นที่จะต้องหันกลับมาสำรวจตรวจตราการทำงานที่ผ่านมา, วิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้น, และกำหนดภารกิจในระยะต่อไปของตนเองอย่างเร่งด่วน ดังที่เราจะเห็นต่อไปว่า เมื่อถึงกำหนดที่จะต้องมีการจัดประชุมจริง ๆ ประเด็นเหล่านี้ คือ ประเด็นหลัก ๆ ที่บรรดาผู้นำพรรคหยิบยกขึ้นมาพูดคุยกัน.

ส่วนสถานที่ที่ใช้ในการจัดประชุม คือ “สำนัก ๑๘๕” ซึ่งตั้งอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านตอนใต้ ตามที่ อุดม สีสวรรณได้เล่าว่า “เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ พักอยู่ที่ฝ่ายน้ำตาล ซึ่งมี ส.ตุ๊ตี เป็นผู้รับผิดชอบ เดือนพฤษภาคม พร้อมภรรยาจึงเดินทางถึงสำนัก ๑๘๕ (เขตน่านใต้) พบนายเจริญ นายวิรัช นายประสิทธิ์ นายดำริห์ นายธง นายสิน นายอัคนี ส.เทอด/สุเทพ นายพโยม

4. อุดม ๒๕๔๓: ๑๐๓. และ ในงานเขียนของประจวบ อัมพะเสวต เล่าว่า ในกรณีเลือกอุดมเป็นกรรมการเมือง สวัสดิ์ มหิทยา [สหายนีโร หรือสหยาเจริญ] ผู้เป็นเลขาธิการคณะกรรมการจังหวัด และผู้นำอีสานเขต ๔๔๔ ได้เล่าในหลายปีต่อมาว่า “การที่อุดม สีสวรรณได้รับเลือกเป็นกรรมการเมืองในปี ๒๕๑๙ นั้น จึงน่าจะเป็นรางวัลตอบแทนความดีความชอบ” จากการที่อุดมได้นำทหาร ๑ กองพันเดินทางไปภาคเหนือมาช่วยปกป้องสหายน่าที่อาจจะได้รับอันตรายจาก “กรณีวิพากษ์ของสามจังหวัด” (ประจวบ ๒๕๔๖: ๑๘๐.), และในบทความที่โจมตีพรรคที่เผยแพร่ในช่วงเริ่มต้นของวิกฤติการณ์ภายในต้นทศวรรษ ๒๕๒๐ ชิ้นหนึ่ง มีการกล่าวถึงเรื่องนี้ว่า “อุดมได้รับตำแหน่งกรรมการเมืองคนที่ ๗ ซึ่งนายผีหรืออัคนี พลจันทรกำลังรออยู่และถูกอุดม สีสวรรณแย่งเอาไป ซึ่งมีผลให้คนทั้งสองกลายเป็นศัตรูชนิดมองหน้ากันไม่ได้จนถึงปัจจุบันนี้” (เปิดกรุพรรคคอมมิวนิสต์ไทย ใครเป็นใครในสายการจัดตั้ง ๒๕๒๒: ๒๕).

นายทรง นายเปลื้อง และได้เปิดการประชุมที่เขต ๑๘๕ เรียกการประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔" (อุดม ๒๕๒๖ก: ๓๑) ฐานที่มั่นจังหวัดน่านแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ น่านตอนเหนือและน่านตอนใต้ น่านเหนือประกอบด้วยเขตงาน ๑, ๒ และ ๔ น่านใต้ประกอบด้วยเขตงาน ๓, ๕ และ ๖ ตัวเลขของเขตงานเหล่านี้เข้าใจว่าเรียกตามลำดับก่อนหลังของการเกิด เช่น เขต ๑ หมายถึงเขตงานแรกสุดที่พรรคมาบุกเบิกการต่อสู้ด้วยอาวุธและสร้างฐานที่มั่น (สมศักดิ์ ๒๕๔๔: ๔๖-๔๗) อย่างไรก็ตาม, อุดมแล้วว่า "สำนัก ๑๘๕" แท้จริงแล้วก็คือ "สำนักงานใหญ่" แห่งใหม่ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่ย้ายมาจากภาคอีสานนั่นเอง (อุดม ๒๕๔๓: ๓๕๓)

ผู้เข้าร่วมการประชุม

ผู้นำพรรคที่มาเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการกลางพคท. ชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔ ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๔ ได้แก่ เจริญ วรธนาม, วิรัช อังคถาวร, ธง แจ่มศรี, ประสิทธิ์ ตะเพียนทอง, ดำริห์ เรืองสุธรรม, อุดม สีสุวรรณ, ลิน เต็มลุ่ม, โปยม จุลานนท์, ทรง นพคุณ, เปลื้อง วรธนครี, สหายเทอด หรือสุเทพ (อุดม ๒๕๒๖ก: ๓๐-๓๔) ส่วนอัคนี พลจันทร์ "ไม่ยอมขึ้นมาประชุม" ด้วย สมาชิก "กรมการเมือง" ที่ก่อนหน้านี้จะมีการจัดประชุมเหลืออยู่เพียง ๖ คน ได้แก่ เจริญ วรธนาม, วิรัช อังคถาวร, ธง แจ่มศรี, ประสิทธิ์ ตะเพียนทอง, ดำริห์ เรืองสุธรรม, และ ทรง นพคุณ. ส่วนสมาชิกกรมการเมืองอีกคนคือ พิชิต ณ สุโขทัย หรือพายัพ อังคสิงห์ ได้เสียชีวิตไปแล้ว คนที่เหลือที่มาประชุม คือ อุดม สีสุวรรณ, เปลื้อง วรธนครี, ลิน เต็มลุ่ม, โปยม จุลานนท์, และ "ลุงสุเทพ" มาประชุมในฐานะสมาชิกคณะกรรมการกลาง แต่ที่น่าสนใจคือ ไม่มีกรรมการกลางจากกรุงเทพฯมาร่วมประชุม ทั้งที่สถานการณ์ในกรุงเทพฯ กำลังเลวร้ายอย่างมาก น่าจะเป็นเพราะอุทัย เทียมบุญเลิศ กรรมการกลางพรรคที่รับผิดชอบกรุงเทพฯ ถูกจับกุมเมื่อพ.ศ. ๒๕๑๕ และยังไม่ได้เลือกใครแทน

เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาของการประชุมอย่างลึกซึ้งขึ้น การรู้จักภูมิหลังของผู้

ปฏิบัติงานระดับสูงของพรรคแต่ละคนที่มาเข้าร่วมการประชุมครั้งนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น บุคคลที่ควรกล่าวถึงเป็นคนแรก คือ เจริญ วรรณงาม เพราะว่าเขาในเวลานั้นมีฐานะเป็นเลขาธิการที่หนึ่งของคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยชุดที่ ๓ เจริญเกิดในครอบครัวชาวนากลางจังหวัดอุบลราชธานีเมื่อปี ๒๔๖๘ เมื่อเขาได้ขึ้นปีติามารดามีฐานะยากจนลง เจริญซึ่งเป็นลูกคนโตต้องคอยช่วยที่บ้านทำนาพร้อมกับเรียนหนังสือ หลังจบชั้นมัธยมที่จังหวัด ก็เข้ามาพระนครเรียนที่โรงเรียนพาณิชยการพระนคร ระหว่างนี้บิดาของเขาได้เสียชีวิตลง ทำให้ฐานะการเงินที่บ้านแยกลงไปอีก เจริญจึงเริ่มทำงานเพื่อหาเงินสำหรับเรียนเอง ในปี ๒๔๘๖ เขาได้งานในโรงงานฆ่าสัตว์แห่งหนึ่งได้พบกับผู้ปฏิบัติงานที่พรรคส่งไปเคลื่อนไหวปลุกระดมต่อต้านญี่ปุ่นในหมู่คนงาน เจริญได้เข้าร่วมกิจกรรมต่อต้านญี่ปุ่นของพรรค รวมทั้งได้ร่วมจัดตั้ง “ขบวนการไทยเอกราช” ขึ้นไม่กี่เดือนก่อนสงครามยุติ เจริญก็ได้เข้าเป็นสมาชิกพรรคหลังสงครามเขาทำหน้าที่ประจำกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ “มหาชน” ของพรรค.

เมื่อเกิดรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ งานหนังสือพิมพ์มหาชนลดลง เจริญ วรรณงามจึงได้รับมอบหมายให้ไปทำงานที่หนังสือพิมพ์ “เสียงไทย” ของสุริย์ ทองวานิชย์ด้วย ปี ๒๔๙๒ มีหลักฐานว่า เจริญเข้าไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านคูซอดเพื่อปลุกระดมชาวนาสำหรับเตรียมการต่อสู้ด้วยอาวุธ ต่อมาเมื่อเจ้าหน้าที่เริ่มสงสัยในภารกิจ เจริญก็ย้ายออกจากคูซอดและได้รับมอบหมายให้ไปสกลนคร และได้เป็นครูในโรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอสว่างแดนดินเพื่ออำพรางตัวสำหรับงานปลุกระดมชาวนาในเขตนั้น⁵ เจริญทำงานในจังหวัดสกลนครประมาณหนึ่งปี แล้วถูกพรรคย้ายไปที่จังหวัดอุบลราชธานีบ้านเกิด ในระหว่างนี้เขาได้รับตำแหน่งรองเลขาธิการภาคอีสานของพรรค เจริญพักหลักอยู่ที่หมู่บ้านนาไร่ใหญ่, ระหว่างปี ๒๔๙๕-๒๕๐๐ ภายหลังการกวาดจับผู้คัดค้านรัฐบาลครั้งใหญ่ในกรณีที่เราเรียกกันว่า “กบฏสันติภาพ” มีหลักฐานว่า เจริญถูก

5. วิรัช อังคदार (ธ.เพียรวิทยา, นามแฝง). ๒๕๒๕. แนะนำประวัติสหามิตร สมานันท์. จุลสารมหาชน ชุด “ประวัติบุคคล”, อันดับ ๑ [ธันวาคม]. (เอกสารโรเนียว). อ้างจาก ชลธิรา ๒๕๔๕.

ส่งไปจีนเพื่อศึกษาลัทธิมาร์กซ์พร้อมกับผู้ปฏิบัติงานพรรคคนอื่น ๆ, (เปิดกรรณิการ์ปฏิวัติไทย สถาบันลัทธิมาร์กซ์-เลนิน ๒๕๒๖: ๑๒-๑๔) และหลังจากกลับมาเข้าร่วมการประชุมสมัชชาพรรคฯ ครั้งที่ ๓ ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงเทพฯ ในปี ๒๕๐๔ เขาก็ได้รับเลือกให้เป็นเลขานุการที่หนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ภายใต้ชื่อจัดตั้งว่า “มิตร สมานันท์” หลังจากนั้น ได้ไปเคลื่อนไหวที่เขตภูพาน

กลางปี ๒๕๑๒ ถึงเดือนกันยายนปี ๒๕๑๔ เจริญ วรธนามเดินทางไปปักกิ่งพร้อมกับวิรัช อังคถาวรเพื่อเปิดประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๓ เพื่อจัดการปัญหา “กรณี ๓ จังหวัดวิภาควัฒนุ์การนำ” ในต้นปี ๒๕๑๕ เข้าใจว่าในที่ประชุมเดียวกันนี้ได้ตกลงให้เปลี่ยนรูปแบบองค์กรนำจาก “ศูนย์การนำ” เป็น “กรมการเมืองประจำ” ซึ่งประกอบด้วย ๓ คน ได้แก่ เจริญ วรธนาม, วิรัช อังคถาวร, และธง แจ่มศรี, หลังการประชุมเจริญพร้อมกับวิรัชเดินทางเข้าฐานที่มั่นจังหวัดน่าน, เดือนพฤษภาคมปี ๒๕๑๕ เจริญจะเป็นผู้นำในการประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔ (อุดม ๒๕๒๖ก) ต่อมาเดือนธันวาคมปี ๒๕๑๕ เจริญเผยแพร่ชื่อในนาม “มิตร สมานันท์” ต่อสาธารณะเป็นครั้งแรกในการออกอากาศบทความว่าลึกครบรอบ ๓๕ ปีวันก่อตั้งพรรคที่เขาเป็นผู้เขียน จนกระทั่งเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งในต้นปี ๒๕๒๒. (สมศักดิ์ ๒๕๔๖ข: ๑๗๒)

วิรัช อังคถาวร⁶ เกิดที่กรุงเทพฯ เมื่อปี ๒๔๖๔ พ่อแม่ของเขาคือคนแต่ใจจากย่านชัวเถา ประเทศจีนซึ่งอพยพมาอยู่เมืองไทย มีบ้านอยู่บริเวณวงเวียน ๒๒ กรกฎาคม พี่คนโตสุดของวิรัชเป็นหญิงอายุมากกว่าวิรัชถึง ๑๕ ปี เขายังมีพี่ชายอีกคนหนึ่ง ซึ่งภายหลังป่วยเสียชีวิตไปก่อน ครอบครัววิรัชเข้าใจว่าคง “แซ่อึ้ง” นามสกุล “อังคถาวร” วิรัชเป็นคนตั้งให้ตัวเองใช้คนเดียวเมื่อโตขึ้น และดูเหมือนครอบครัววิรัชจะเคยมีฐานะดี แต่ล้มละลายเพราะพ่อป่วยหนักต้องเสียเงินรักษาไปมาก วิรัชไม่ค่อยได้อยู่กับพ่อแม่ พี่สาวซึ่งรักเขามากเป็นคนเอาเขาไปเลี้ยง ส่งเสียให้เล่าเรียน เนื่องจากอายุห่างกันมาก จึงเหมือนแม่กับลูกมากกว่าพี่น้อง การที่วิรัชไปโตในบ้านพี่สาว ทำให้เขามีนิสัยเยือก

6. ยกเว้นที่ระบุเป็นอย่างอื่น, ข้อมูลเกี่ยวกับวิรัช อังคถาวร ในย่อหน้านี้และในอีก ๒ ย่อหน้าต่อไปมาจาก สมศักดิ์ ๒๕๔๖ก และ ๒๕๔๖ข.

ขริม เพราะไม่ใช้บ้านตัวเอง มีพวกน้องฝ่ายพี่เขยมากอยกั้นแกลังเสมอ ทำให้วิธีปลีกตัวอยู่คนเดียว และพูดน้อย.

ในวัยเด็ก วิรัช อังคवारเรียนหนังสือที่โรงเรียนชินหมีน เข้าใจว่าเขากลายเป็นคอมมิวนิสต์ในระหว่างเป็นนักเรียนที่นั่นเองจากการปลุกระดมโฆษณาของครูที่เป็นคอมมิวนิสต์. หลังจากเรียนจบมัธยมที่ชินหมีนแล้วก็เข้าทำงานในโรงงานไม้ขีดไฟ ซึ่งน่าจะเป็นการเข้าไปแบบจงใจเพื่อจัดตั้งกรรมกร ขณะนั้นเป็นช่วงก่อนญี่ปุ่นบุกไทยไม่นาน. ในช่วงปี ๒๔๘๖-๒๔๘๗ ระหว่างการยึดครองของญี่ปุ่น เขาได้รับมอบหมายให้ไปดูแลงานของพรรคในหลายจังหวัดทางภาคใต้ ตอนล่าง ได้แก่ กระบี่, สงขลา, ภูเก็ต, พัทลุง, ตรัง, สตูล, ยะลา, นราธิวาส, และปัตตานี แต่ช่วงท้ายสงครามในปี ๒๔๘๘ เมื่อพรรคเตรียมที่จะโจมตีทหารญี่ปุ่นด้วยอาวุธ มีการจัดตั้ง "กองบัญชาการกองอาสาต่อต้านญี่ปุ่น" ขึ้น ๒ แห่ง คือส่วนกลางกับภาคใต้ ทรง นพคุณไปดูแลรับผิดชอบทางใต้ ส่วนวิรัชกลับมารับผิดชอบ "กองบัญชาการ" ส่วนกลางที่กรุงเทพฯ ตลอดระยะเวลาประมาณ ๗ ปีตั้งแต่สงครามยุติในปลายปี ๒๔๘๘ เป็นต้นมา. หลังจากที่เขาหมดหน้าที่รับผิดชอบ "กองบัญชาการอาสาสมัครต่อต้านญี่ปุ่น" ส่วนกลางแล้ว ไม่มีข้อมูลว่าวิรัชทำงานอะไรให้พรรค อย่างไรก็ตาม, มีหลักฐานว่า ในการประชุมสมัชชาพรรคครั้งที่ ๒ ในปี ๒๔๙๕ เขาได้รับเลือกเป็นสมาชิกกรรมการกลางและสมาชิกกรรมการเมือง.

วิรัช อังคवारแต่งงานประมาณปี ๒๔๙๓-๒๔๙๔ กับสมพร พงสกุล ผู้ซึ่งเข้าเป็นสมาชิกพรรคตั้งแต่ปี ๒๔๘๖, หลังการจับใหญ่ในเดือนพฤศจิกายน ๒๔๙๕ วิรัชและสมพรก็เดินทางไปจีนเพื่อเข้าเรียนที่สถาบันลัทธิมาร์กซ์-เลนิน, ระหว่างเรียนอยู่ที่นั่น วิรัชใช้ชื่อจีนว่า "จางหยวน", หลังจากวิรัชและสมาชิกพรรครุ่นเดียวกับเขาอีกประมาณ ๕๐ คนทยอยเดินทางกลับมาถึงเมืองไทยในปี ๒๕๐๐-๒๕๐๑ แล้ว ไม่มีข้อมูลว่าพวกเขาส่วนใหญ่ทำอะไรในช่วง ๓-๔ ปีก่อนการประชุมสมัชชาพรรคครั้งที่ ๓, แต่ในเดือนกันยายน ๒๕๐๔ วิรัชเองตามเอกสารของทางราชการกล่าวว่าได้เข้าทำงานในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นเพียงฉากบังหน้า ในที่ประชุมสมัชชา เขาเป็น ๑ ในกว่า ๒๐ คนที่ได้รับเลือกให้เป็นคณะกรรมการกลางและเป็นหนึ่งในสมาชิก "สำนักเลขาธิการ" ซึ่งมีทั้ง

หมด ๕ คน, พื้นที่ที่เสร็จการประชุมสมัชชาและคณะกรรมการกลางเต็มคณะครั้งแรก วิรัชเดินทางไป “แนวหลัง” และหลังจากที่ติดอยู่ที่แนวหลังระยะหนึ่ง จึงตามไปอยู่กับสมพรซึ่งเดินทางเข้าชนบทในเขตตำบลดงหลวง อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม เขตเดียวกับเจริญ วรณงาม ผู้เป็นเลขาธิการพรรค, ต่อมา วิรัชได้เข้าร่วมการประชุมกรรมการเมืองขยายวง ซึ่งจัดขึ้นในเดือนพฤศจิกายน ปี ๒๕๐๘ ที่เขตดงพระเจ้า ในภาคอีสานเหนือ อุดม สีสวรรณเล่าว่าเมื่อเขาเดินทางไปถึงเขตดงพระเจ้าเพื่อเข้าร่วมการประชุมขยายวง เขาได้พบวิรัชและเจริญที่นั่นในฐานะผู้นำสูงสุด (อุดม ๒๕๒๖ก)

ปลายปี ๒๕๑๑ มีการประชุมเต็มคณะครั้งที่ ๒ ของคณะกรรมการกลางที่เลือกจากสมัชชา ๓ ที่บริเวณภูพาน ความคิดเรื่อง “เมืองขึ้นแบบใหม่” ของวิรัช อังคการถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสหายนาที่อยู่ในจีน ซึ่งเป็นผลสะท้อนจาก “การปฏิวัติวัฒนธรรม” ที่นั่น ในเวลาไล่เลี่ยกัน, ด้วยผลสะท้อนจากการปฏิวัติวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน เขต “๓ จังหวัด” ภายใต้การนำของดาร์ริ์ เรื่อง-สูตรมาก็ได้เปิดฉาก “วิพากษ์ศูนย์กลางพรรค” อย่างดุเดือด, กลางปี ๒๕๑๒ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๑๔ วิรัชกับเจริญได้เดินทางไปปักกิ่งเพื่อเปิดประชุมคณะกรรมการกลางเต็มคณะอีกครั้ง โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดการปัญหานี้โดยเฉพาะ, ในที่สุดต้นปี ๒๕๑๕ คณะกรรมการกลางพรรคชุดสมัชชา ๓ ก็เปิดการประชุมเต็มคณะครั้งที่ ๓ ขึ้น เข้าใจว่าในที่ประชุมเดียวกันนี้ได้ตกลงกันให้เปลี่ยนรูปแบบองค์กรนำจาก “ศูนย์การนำ” เป็น “กรมการเมืองประจำ” ซึ่งประกอบด้วย ๓ คน ได้แก่ เจริญ, วิรัช, และธง หลังการประชุมวิรัชและเจริญเดินทางเข้าฐานที่มั่นจังหวัดน่าน⁷ งานสำคัญเฉพาะหน้าที่วิรัชทำในเวลานั้น คือ “ร่างแถลงการณ์ ๓๐ ปี” และต่อมาในปี ๒๕๑๗ วิรัชก็เขียน “ประวัติและบทเรียนบางประการของพรรคเรา” เป็นครั้งแรก หลังจากเขียนเอกสารนี้ไม่นาน วิรัชก็เดินทางไปจีน

7. อย่างไรก็ตาม, เชิงอรธที่ ๗ ในบทความ “ประวัติ พท. ฉบับ พท. (๒)” ใน สมศักดิ์ ๒๕๔๖ข: ๑๖๘. สมศักดิ์ เขียมธีรสกุล ได้แย้งว่า “ความจริง. เองยังอยู่ในคุก [ดูเชิงอรธที่ ๕] ดังที่กล่าวไปก่อนหน้านี้ อุดมระบุว่า ระบบ “กรมการเมืองประจำ” เริ่มในปี ๒๕๑๓ ซึ่งน่าจะผิด เพราะขณะนั้นวิรัชยังอยู่ระหว่าง “เดินทางทางไกล” จากอีสานมาจีน นอกจากนี้ยังไม่หลักฐานว่ามีการประชุมอะไรในปีนั้น”

อีก จนกระทั่งเดือนพฤษภาคมปี ๒๕๑๙ เขาก็กลับมาเปิดประชุมคณะกรรมการกลางชุดสมัชชา ๓ ครั้งที่ ๔ ที่ “สำนัก ๑๘๘”

ธง แจ่มศรี^๘ เป็นคนไทยเชื้อสายเวียดนาม เกิดวันเสาร์ที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๔๖๔ ที่บ้านดง หมู่ที่ ๘ ต. ปางมะผ้า อ.เมือง จ. พิจิตร พ่อกับแม่ของเขาเป็นสมาชิก “พรรคคอมมิวนิสต์สยาม” ตั้งแต่ปี ๒๔๗๓, ส่วนตัวเขาเองเข้าเป็นสมาชิก “พรรคคอมมิวนิสต์สยาม” ในปี ๒๔๘๑ ขณะนั้นเขามีอายุเพียง ๑๗ ปี^๙, ประมาณเดือนมีนาคมปี ๒๔๘๕ พรรคฯได้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นชุดหนึ่งประกอบด้วยธง แจ่มศรี, ดำริห์ เรืองสุธรรม, และวิทย์ อุดมประเสริฐ เพื่อรับหน้าที่จัดทำหนังสือพิมพ์ไทยใต้ดินขึ้นสัปดาห์หนึ่ง หลังจากประชุมกันแล้วพวกเขามีมติให้ชื่อหนังสือพิมพ์คือ “มหาชน” ธงรับหน้าที่รายงานข่าวภายในประเทศและเขียนบทวิจารณ์การเมืองภายในประเทศ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นทั้งช่างเรียง, ช่างพิมพ์, ออกแบบ, และทำหน้าที่บรรณาธิการ รวมทั้งพิสูจน์อักษรด้วย จนถึงกับมีผู้กล่าวว่า “หนังสือพิมพ์มหาชนฉบับใต้ดินนี้ คงเกิดขึ้นไม่สำเร็จ ถ้าขาดธงในช่วงนั้น” (ดำริห์ ๒๕๔๔: ๙๔)

อุดม สีสวรรณเล่าในหลายปีต่อมาเช่นกันว่า ประมาณปี ๒๔๘๗ เขาได้รู้จักธง แจ่มศรีตอนที่เขาเข้าไปทำงานในสำนักงานหนังสือพิมพ์มหาชนหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลงไม่นาน อุดมเรียกธงว่า “ลุง” เพราะนับถือที่เขาเป็น “บุคคลที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์มหาชนก็เป็นผลงานของคุณธงที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยสงครามโลก” อุดมเล่าด้วยว่า ธง “เป็นคนขยัน ชอบใช้แรงงานมีความรู้อย่างกว้างขวางทางวิชาชีพลักษณะต่าง ๆ”

๘. ยกเว้นที่ระบุเป็นอย่างอื่น ข้อมูลส่วนใหญ่เกี่ยวกับประวัติของธง แจ่มศรี ในย่อหน้านี้ และย่อหน้าต่อไป รวบรวมมาจากหลักฐานหลายชิ้น ได้แก่ งาน ๓ ชิ้นของอุดม สีสวรรณ. “บันทึกกลับพลท. ทำให้การอุดม สีสวรรณ” ใน อุดม ๒๕๒๖ก: ๓๐-๓๔., “เปิดกรุศูนย์การนำ พลท. เบื้องหลังสมัชชาครั้งที่หนึ่งถึงสี่” ใน อุดม ๒๕๒๖ข.: ๓๐-๓๓., และอุดม ๒๕๔๓, วิวัช อังคถาวร (ธ.เพียรวิทยา, นามแฝง). ๒๕๒๕. แนะนำประวัติสหยามิตร สมานันท์. *จุลสารมหาชน ชุด “ประวัติบุคคล”*, อันดับที่ ๑ [ธันวาคม]. [เอกสารโรเนียว]. อ้างจาก ชลธิรา ๒๕๔๕.

๙. สัมภาษณ์ ธง แจ่มศรี, ๒๒ เมษายน ๒๕๔๗, โดยบรรณาธิการ “ฟ้าเดียวกัน” และ “สารคดี” (เอกสารยังไม่ได้เผยแพร่ เพราะอยู่ในระหว่างการจัดพิมพ์ในสารคดีฉบับปี ๒๕๔๗).

นอกจากนี้ “เขายังมีอิทธิพลต่อคณะกรรมการของหนังสือพิมพ์มหาชนที่เขาเป็นผู้สร้างมา” (อุดม ๒๕๔๓: ๗๔-๗๕) อย่างมากด้วย, ต่อมาเมื่อเยาวชนลูกจีนจำนวนหนึ่งซึ่งผ่านการเรียนจากโรงเรียนจีนที่มีครูเป็นคอมมิวนิสต์ได้จัดตั้ง “พรรคคอมมิวนิสต์ไทย” ขึ้นในวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๕ ข้อมูลของทางราชการและหน่วยงานด้านความมั่นคงปี ๒๔๙๐ ระบุว่า ธงเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับเลือกให้เป็น “คณะกรรมการกลางชุดที่ ๑” (อุดม ๒๕๔๖) ต้นปี ๒๔๘๗ ธงได้รับมอบหมายให้ไปเข้าไปจัดตั้งกรรมกรในโรงงานยาสูบสะพานเหลือง ต่อมาในเดือนกรกฎาคมปี ๒๔๘๗ มีการจัดตั้ง “ศูนย์นำเฉพาะกิจฝ่ายไทยในกรุงเทพ-ธนบุรี” ขึ้น ธงได้รับมอบหมายให้ไปดูแลงานในโรงงานยาสูบสะพานเหลือง โดยเข้าทำงานในแผนกนวนบุหรี (ดำริห์ ๒๕๔๔: ๑๓๒-๑๓๓, ๒๑๓, ๒๓๙)

ช่วงระหว่างปี ๒๔๙๒-๒๔๙๕ เป็นไปได้ว่าธง แจ่มศรีน่าจะเป็นหนึ่งในผู้ปฏิบัติงานของพรรคที่ถูกส่งไปทำงานปลุกระดมชาวนาในชนบทเพื่อเตรียมการต่อสู้ด้วยอาวุธในอนาคต แหล่งข้อมูลรัฐบาลบอกว่าในช่วงนี้ ธงทำงานอยู่ในอีสาน (มาตุภูมิ, ๑๓ เมษายน ๒๕๒๗) ซึ่งเป็นไปได้ว่าน่าจะเป็นในเขตจังหวัดสกลนคร ต่อมาในปี ๒๔๙๕ เมื่อพรรคจัดการประชุมสมัชชาครั้งที่ ๒ ขึ้น เขาได้รับเลือกเป็นหนึ่งในสมาชิก “กรมการเมือง”, ประมาณปี ๒๔๙๕-๒๔๙๗ ธงถูกส่งไปเรียนที่สถาบันลัทธิมาร์กซ-เลนิน สาขากรุงปักกิ่ง ประเทศจีนใช้ชื่อจีนว่า “หลินผิง”, ต่อมาในปี ๒๕๐๔ เมื่อพรรคจัดการประชุมสมัชชาครั้งที่ ๓ ขึ้น ธงยังคงได้รับเลือกให้เป็นคณะกรรมการกลางและสมาชิกกรมการเมืองต่อไป, หลังการประชุมสมัชชาครั้งที่ ๓ จากปี ๒๕๐๔-๒๕๐๘ เป็นไปได้ว่า ธงน่าจะเข้าไปบุกเบิกงานทางภาคอีสาน เพราะชาวลิต ทับขวา หนึ่งในผู้นำ พคท. ทางภาคอีสานเหนือในช่วงทศวรรษ ๒๕๑๐ เล่าว่า เขาได้พบกับธงที่เขตดงพระเจ้าในฐานะเลขาธิการหน่วยนำเขตอำเภอสว่างแดนดิน ซึ่งมา “บุกเบิกงานร่วมกับสมาชิก พคท. ท้องถิ่นจำนวนหนึ่ง” (อรธ ๒๕๓๓: ๓๑-๓๔) ขณะที่อุดมเล่าว่า ธงคือผู้หนึ่งที่เข้าร่วมการประชุมขยายวงที่จัดขึ้นในเขตดงพระเจ้าในปี ๒๕๐๘ เป็นไปได้ว่า ธงน่าจะเป็นผู้รับผิดชอบสูงสุดในเขตดงพระเจ้า จังหวัดสกลนคร ตั้งแต่ปี ๒๕๐๘ จนกระทั่งถูกจับในปี ๒๕๑๐ พร้อมกับวิชัย อ่วม-

พันธ์เจริญ. ธงอยู่ในคุกจนถึงต้นปี ๒๕๑๖ จึงได้รับการปล่อยตัวและกลับเข้าป่าไปอีก¹⁰ และได้เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการกลาง ซึ่งจัดขึ้นในปี ๒๕๑๙ นี้ด้วย.

สำหรับทรง หรือไพรัช นพคุณ เกิดประมาณปี ๒๔๕๓ ที่จังหวัด นครราชสีมา ในวัยเด็กเข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียนชินหมีน เขาเป็นรุ่นพี่ของวิรัช อังคณาวิธ ผู้ซึ่งน่าจะกลายเป็นคอมมิวนิสต์ระหว่างเป็นนักเรียนที่นั่นจากการ ปลุกระดมโฆษณาของครูที่เป็นคอมมิวนิสต์ (สมศักดิ์ ๒๕๔๖: ๑๖๔), ประมาณปี ๒๔๘๖-๒๔๘๗ ดำริห์ เรื่องสุธรรมเล่าว่า ทรง และ “ทีมงานใหม่” ได้เข้าไป รับงานกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มหาชนต่อจากชุดเดิม ซึ่งได้แก่ วิทย์ อุดม-ประเสริฐ, ดำริห์ เรื่องสุธรรม, และธง แจ่มศรี ที่พากันทยอยออกไปสู่โรงงาน เพื่อจัดตั้งกรรมกร, ต้นปี ๒๔๘๘ ช่วงสุดท้ายของสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อ พรรคเตรียมที่จะโจมตีทหารญี่ปุ่นด้วยอาวุธ มีการจัดตั้ง “กองบัญชาการกอง อาสาต่อต้านญี่ปุ่น” ขึ้น ๒ แห่ง คือ ส่วนกลางกับภาคใต้ ทรงได้รับ มอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบงานทั่วไปทางภาคใต้ มีหน้าที่เป็นผู้บัญชาการฝ่าย การเมือง (ดำริห์ ๒๕๔๔: ๑๓๒, ๒๓๖ และ ๒๑๓. ตามลำดับ) ในปี ๒๔๙๒ มีหลักฐานว่าเขาเป็นหนึ่งในผู้ปฏิบัติงานที่พรรคส่งให้ไปรับการอบรมในจีน เป็นรุ่นแรก ประจวบ อัมพะเสวตเล่าว่า “ตอนนั้นจีนใช้พระราชวังจงหนานไห่ใน ปักกิ่งเป็นที่อบรม มีหลักสูตรเกี่ยวกับการเมืองการทหาร ใช้เวลา ๑ ปี ในด้าน การทหารสอนแต่หลักวิชา ไม่มีการฝึกปฏิบัติหรือฝึกอาวุธ” (ประจวบ ๒๕๔๖: ๔๓)

ต่อมาในปี ๒๔๙๕ ทรง นพคุณได้รับเลือกจากที่ประชุมสมัชชาครั้งที่ ๒ ให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการที่หนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย(พคท.) พร้อมกับเป็นหนึ่งในสมาชิก “กรมการเมือง” ด้วย, ปี ๒๕๐๔ เมื่อที่ประชุม สมัชชาครั้งที่ ๓ ได้เลือกเจริญ วรธนามเป็นเลขาธิการที่หนึ่งแทนเขา ทรงยัง

10. สมศักดิ์ ๒๕๔๖: ๑๖๔. เมื่อเจริญตายในต้นปี ๒๕๒๒ และปี ๒๕๒๓ เมื่อวิรัชซึ่งทำ หน้าที่รักษาการแทนไม่อยู่ ธงแจ่มศรีจะได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รักษาการตำแหน่งเลขาธิการที่หนึ่ง, จนกระทั่งในปี ๒๕๒๕ เมื่อพรรคจัดการประชุมสมัชชาครั้งที่ ๔ ขึ้น ธงจะได้รับเลือกเป็นเลขาธิการ ที่หนึ่ง ในชื่อจัดตั้งว่า “ประชา ัญญูปัญญู” ไปจนกระทั่งพรรคสลายตัว.

ได้รับเลือกให้เป็นหนึ่งใน “สมาชิกรวมการเมือง” ที่มีอยู่ทั้งหมด ๗ คนอีกต่อไป ภายหลังการประชุมสมัชชาครั้งที่ ๓ ทรงได้รับมอบหมายให้ไปรับผิดชอบบุกเบิกงานทางภาคเหนือพร้อมกับดำริห์ เรื่องสุธรรม, ระหว่างปลายปี ๒๕๑๑ ถึงต้นปี ๒๕๑๒ ช่วงเวลาเดียวกับที่เขตงาน “๓ จังหวัด” ภายใต้การนำของดำริห์ เรื่องสุธรรมได้เปิดฉากการ “วิพากษ์ศูนย์กลางพรรค” อย่างดุเดือด ทรง นพคุณ และประสิทธิ์ ตะเพียนทองได้ร่วมกันต่อต้าน “ศูนย์กลางพรรค” โดยการจัดตั้ง “ศูนย์การนำ” ขึ้นมาใหม่ทางภาคเหนือเพื่อบัญชางานทั่วประเทศ แต่ดูเหมือนจะไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนจากผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่เท่าที่ควร จึงอยู่ได้ไม่นานอย่างไรก็ตาม, ทรงยังคงอยู่ในตำแหน่งสมาชิกรวมการเมืองไปตลอดจนสิ้นสมัยสมัชชา ๓.

สมาชิกรวมการเมืองคนต่อมาคือ ประสิทธิ์ ตะเพียนทอง, ไม่ทราบแน่ชัดว่าประสิทธิ์เกิดในปีใด แต่มีหลักฐานว่า ประสิทธิ์เข้าพรรคในช่วงการยึดครองของญี่ปุ่น คือ ระหว่างปี ๒๔๘๔-๒๔๘๘, ปี ๒๔๙๐ ประสิทธิ์ซึ่งเป็นสมาชิกพรรคแล้วได้ร่วมทำงานใน “สมาคมอาชีวะกรรมกรนครกรุงเทพฯ” โดยทำหน้าที่เป็น “ฝ่ายปฏิคม”, ประมาณปี ๒๔๙๕-๒๔๙๗ เขาถูกส่งไปเรียนที่สถาบันลัทธิมาร์กซ-เลนิน สาขากรุงปักกิ่ง ประเทศจีนและใช้ชื่อจีนว่า “จางซี”, ปี ๒๕๐๔ ประสิทธิ์ได้รับเลือกให้เป็นหนึ่งในคณะกรรมการกลางชุดสมัชชาครั้งที่ ๓ ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และได้รับมอบหมายให้ไปรับผิดชอบบุกเบิกงานทางอีสานใต้ (เรื่องเดียวกัน: ๑๐๐) ประมาณเดือนพฤศจิกายนปี ๒๕๐๘ มีหลักฐานว่า ประสิทธิ์ได้มาเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการการเมืองขยายวงที่ “เขตดงพระเจ้า” ด้วย (อุดม ๒๕๒๖ข: ๓๒; อรรถ ๒๕๓๓: ๓๔)

ปลายปี ๒๕๑๑ ต่อต้นปี ๒๕๑๒ ช่วงเวลาเดียวกับที่เขตงาน “๓ จังหวัด” ภายใต้การนำของดำริห์ เรื่องสุธรรมได้เปิดฉาก “วิพากษ์ศูนย์กลางพรรค” อย่างดุเดือด, ปี ๒๕๑๓ ประสิทธิ์ ตะเพียนทองกับทรง นพคุณ ซึ่งอยู่ที่ภาคเหนือและ “มีทหารใหม่จำนวน ๒๐๐ คน พร้อมด้วยอาวุธทันสมัยอยู่ในกำมือ” ก็ได้ร่วมกัน “ก่อการกบฏ” ต่อ “ศูนย์กลาง” โดยการจัดตั้ง “ศูนย์การนำใหม่” ขึ้นทางภาคเหนือของประเทศลาว เพื่อบัญชางานทั่วประเทศ ปี

๒๕๑๕ ประสิทธิเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๓ ที่ประเทศจีนด้วย, หลังการประชุม, เป็นไปได้ว่าเขาน่าจะได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบฝ่ายโฆษณาทั่วประเทศในปีนั้น, ต่อมาหลังกรณี ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ฝ่ายโฆษณาก็ได้จัดตั้ง “หน่วยโฆษณา” ขึ้นโดยมีประสิทธิเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง (อุดม ๒๕๔๓: ๒๔๓, ๓๕๓) ประสิทธิได้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔, ประสิทธิ์มีชื่อจัดตั้งว่า “สหายสิน” แต่ชื่อที่รู้จักกันดีคือ “ลุงห่ง” หลังเสร็จสิ้นการประชุมครั้งนี้ เขาได้รับมอบหมายให้ไปเป็นผู้ “ถ่ายทอด” ผลการประชุมที่เขตงาน ๓ จังหวัดแทนอุดม สีสุวรรณ.

ดาร์รี่ เรื่องสุธรรม¹¹ หรือ “ลุงตั้ง”, เกิดวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๔๖๖ ณ ตำบลสามแยก อำเภอสามพันหวงค์ กรุงเทพฯ เรียนที่โรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนหลายแห่งสนใจการเมือง มีความรู้ภาษาจีนดี, ปลายปี ๒๔๘๓ ช่วงที่เกิดสงครามไทย-ฝรั่งเศส อินโดจีน ดาร์รี่สมัครเข้าทำงานเป็นกรรมกรในโรงงานทำสบู่, เดือนมิถุนายนปี ๒๔๘๔ ดาร์รี่, วิทย์ อุดมประเสริฐ, และเพื่อนกรรมกรอีก ๓ คนได้ร่วมกันจัดกลุ่มศึกษาภาษา “เอสปรานโตและทฤษฎีเศรษฐกิจศาสตร์การเมือง” ต่อมาเมื่อกองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดประเทศไทยในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ “กลุ่มศึกษา” ได้แปรสภาพเป็นหน่วยงานของ “กองอาสาต่อต้านญี่ปุ่น” และต่อมาก็แยกออกมาเป็น “คณะทำงาน” จัดทำหนังสือพิมพ์ใต้ดินชื่อ “มหาชน” ขึ้นในเดือนมีนาคม ๒๔๘๕ โดยดาร์รี่รับหน้าที่ดักฟังข่าวต่างประเทศ เขียนข่าวสงคราม, และเขียนบทวิจารณ์การเมืองระหว่างประเทศ, ในเดือนธันวาคมปี ๒๔๘๕ เมื่อพรรคจัดประชุมที่ในเวลาต่อมาถือว่าเป็นการประชุมสมัชชาครั้งที่ ๑ ดาร์รี่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์ชุดที่ ๑, ต่อมาในปี ๒๔๘๖ เมื่อ “จัดตั้ง” เรียกร้องให้ผู้ปฏิบัติงานพรรคลงสู่โรงงานเพื่อจัดตั้งกรรมกร ดาร์รี่, วิทย์, และธงก็พากันทยอยออกสู่โรงงาน โดยเขาเริ่มต้นด้วยการเข้าไปเป็นกรรมกรฝึกงานที่อุรณยนต์ต่อมาก็เข้าทำงานในอุรือ, จนกระทั่งถึงกลางปี ๒๔๘๗ เขาก็กับวิทย์ก็สมัครเข้าทำงานเป็นกรรมกรในโรงงานยาสูบบ้านใหม่

11. ยกเว้นที่ระบุเป็นอย่างอื่น ข้อมูลส่วนใหญ่เกี่ยวกับประวัติของดาร์รี่ เรื่องสุธรรมในย่อหน้านี้และย่อหน้าต่อไปมาจาก ดาร์รี่ ๒๕๔๔.

ต้นปี ๒๔๘๘ ดำริห์ เรื่องสุธรรมได้รับเลือกเป็นเลขาธิการของ “องค์การสหอาชีพกรรมกรแห่งประเทศไทย” ซึ่งเป็นสมาพันธ์กรรมกรระดับชาติแห่งแรกของประเทศไทย, หลังการรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ เกิดกรณีพิพาทระหว่างรัฐบาลกับกรรมกรเรื่องประกาศนโยบายผูกขาดการค้าข้าว เป็นเหตุให้กรรมกรในโรงสีของคนต่างด้าวหลายพันคนตักงาน ส่วนกรรมกรในโรงสีข้าวของรัฐต้องทำงานหนักถึงวันละ ๑๒ ชั่วโมง จนเป็นชนวนนำไปสู่การประท้วงและนัดหยุดงาน ดำริห์มีส่วนสำคัญในการเข้าไปช่วยเจรจาจนสามารถยุติข้อขัดแย้งลงได้, ปี ๒๔๙๑ ดำริห์ถูกจับข้อหาทกฏตามกฎหมายมาตรา ๑๐๔ และอั้งยี่ระหว่างไปให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่กรรมกรโรงงานโรงสีข้าวแปดริ้วที่ขอเพิ่มค่าแรงและขอปรับปรุงสวัสดิการ, ระหว่างถูกขังคุกเป็นเวลาประมาณ ๔ เดือน เขาแปลหนังสือ ๓ เล่ม ได้แก่ *วิวัฒนาการสังคม, การปฏิวัติจีนและพรรคคอมมิวนิสต์จีน, ทางก้าวหน้าของเยาวชน*, และแต่งเพลง ๓ อีกเพลง คือ เพลงแดนตะราง หรือกำศรวลตะราง, มาร์ชแอนตี้จักรพรรดินิยม และเพลงสากลนิยม

ต่อมาในปี ๒๔๙๒ ดำริห์ เรื่องสุธรรมเดินทางไปศึกษาที่สถาบันลัทธิ-มาร์กซ์-เลนินในประเทศจีน เมื่อกลับถึงกรุงเทพฯ ในต้นปี ๒๔๙๔ เขาแปลหนังสือเรื่อง *“มติกู้เกียณ”*, กลางปี ๒๔๙๔ ดำริห์เป็นผู้หนึ่งที่ไปสู่ชนบทเพื่อจัดตั้งขบวนการสำหรับเตรียมการต่อสู้ด้วยอาวุธในหลายจังหวัดทางภาคอีสาน ได้แก่ จังหวัดสกลนคร, นครพนม, อุดรธานี, นครราชสีมา, และอุบลราชธานี (อุดม ๒๕๒๖ข: ๓๐), ปี ๒๔๙๕ เขาได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการกลางชุดสมัชชาครั้งที่ ๒ ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย, กลางปี ๒๔๙๕ ดำริห์กลับเข้าสู่กรุงเทพฯ ทำงานค้นคว้าวิจัย, เรียนลัดสมัครสอบชั้น ม.แปด, ปี ๒๔๙๙ เขาสมัครเรียนคณะนิติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, ในปี ๒๕๐๐ ดำริห์เขียนหนังสือเรื่อง *“ลัทธิวัตถุนิยมประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการทางสังคม”*, *“ปรัชญาแห่งลัทธิวัตถุนิยม”*, *“เมื่อภูเขาพลิกทางและแม่น้ำเปลี่ยนสาย”*, นอกจากนี้ยังมีหนังสือแปลเรื่อง *“ว่าด้วยการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งภายในของประชาชน”* (บทนิพนธ์ของเหมาเจ๋อตง) ต่อมาดำริห์เลิกเรียนมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง(มธก.) ในปี ๒๕๐๓

ปี ๒๕๐๔ ดำริห์ เรื่องสุพรรณ, นอกจากจะเป็นหนึ่งในคณะกรรมการกลางชุดสมัชชาครั้งที่ ๓ ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยแล้ว, เขายังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในสมาชิกของ “สำนักเลขาธิการ” ด้วย, ภายหลังการประชุมสมัชชาครั้งที่ ๓ เมื่อพรรคตัดสินใจดำเนินการปลุกระดมชาวนาให้ต่อสู้ด้วยอาวุธตามแนวทาง “ชนบทล้อมเมือง” ดำริห์ได้รับมอบหมายให้ไปรับผิดชอบบุกเบิกงานทางภาคเหนือและผู้ที่ไปกับเขาคือทรง นพคุณ และต่อมาเขาก็สามารถสร้าง “ฐานที่มั่นภูหินร่องกล้า” อันลือชื่อในฐานะที่เป็นฐานที่มั่นแห่งแรกของพรรคได้, ช่วงปลายปี ๒๕๑๑ ต่อต้นปี ๒๕๑๒ จากผลสะท้อนของการปฏิวัติวัฒนธรรมในจีน ดำริห์ซึ่งขณะนั้นเป็นผู้นำของเขตงาน “๓ จังหวัด” แล้วได้เปิดฉาก “วิพากษ์ศูนย์กลางพรรค” อย่างดุเดือด, ต่อมาในปี ๒๕๑๕ พรรคได้จัดการประชุมคณะกรรมการกลางชุดสมัชชา ๓ ครั้งที่ ๓ ขึ้นที่ปักกิ่งประเทศจีน ที่ประชุมได้เลือกให้ดำริห์เป็นสมาชิก “กรมการเมือง”, ปี ๒๕๑๙ ดำริห์จะเป็นสมาชิกกรมการเมืองอีกผู้หนึ่งที่เดินทางมาเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการกลางชุดสมัชชา ๓ ครั้งที่ ๔ ด้วย.

นอกจากสมาชิก “กรมการเมืองประจำ”, และสมาชิก “กรมการเมือง” ตามรายชื่อที่ได้กล่าวไปแล้ว เป็นเรื่องยากมากที่จะระบุว่ามิใครอีกบ้างที่มาเข้าร่วมการประชุมในครั้งสำคัญนี้ด้วย อย่างไรก็ตาม, มีหลักฐานว่า อุดม สีสวรรณ หรือ “ลุงอรธ”, สิบ เต็มลิ้ม หรือ “ลุงประวัติ”, พโยม จุลานนท์ หรือ “ลุงคำตัน”, เปลื้อง วรรณศรี หรือ “ลุงจรัส”, สหายเทอด, และสหายสุเทพ ก็มาเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ด้วย (อุดม ๒๕๔๓ : ๓๕๓) บางคนในที่นี้ เช่น “สหายสุเทพ” ไม่ทราบแน่ชัดว่ามีภูมิหลังความเป็นมาอย่างไร แต่มีหลักฐานปี ๒๕๒๕ ระบุว่า “สหายเทอด” เป็นคน ๆ เดียวกับ “สุเทพ วงศ์บุญเลิศ” ผู้เป็นหนึ่งในคณะกรรมการกลางชุดสมัชชา ๓ ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่เสียชีวิตแล้วในปี ๒๕๒๕¹² จึงสันนิษฐานว่า “สหายเทอด/สุเทพ” ที่อุดม สีสวรรณกล่าวถึงน่าจะเป็นคน ๆ เดียวกัน ส่วนภูมิหลังความเป็นมาของคณะกรรมการ-

12. อุดม สีสวรรณ เลขาธิการ พคท. คนใหม่? ๒๕๒๕: ๙-๑๓. อย่างไรก็ตาม, ใน “สูสมรภูมิภูพาน” (อุดม ๒๕๔๓) อุดม สีสวรรณ กล่าวถึง “ลุงสุเทพ” เพียงคนเดียวโดยไม่กล่าวถึง “สหายเทอด”

กลางคนอื่น ๆ มีดังนี้

อุดม สีสวรรณ¹³ เกิดวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๔๖๓ ที่ตำบลสบต้อย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง, ปี ๒๔๗๙ เขาเรียนจบชั้น ม.๔ จากโรงเรียน เคนเน็ตแมคเคนซี่ จังหวัดลำปางและเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษที่บริติชเคาซิล, ปี ๒๔๘๒ อุดมได้เดินทางไปจีนเพื่อช่วยต่อต้านญี่ปุ่นตามคำชักชวนของเพื่อน ชาวจีนฮ้อ ที่นั่นเขาทำงานในหน่วยกาชาด ได้ฝึกอบรมการพยาบาลเบื้องต้นที่ สอดแทรกแนวคิดสังคมนิยม, ปี ๒๔๘๔ อุดมเดินทางไปเมืองเยนอานซึ่งเป็น ฐานที่มั่นใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ที่นั่นเขาทำงานด้านโฆษณาและได้ พบกับ “ลู่โต” หรือ “พิชิต ณ สุโขทัย” หรือ “พายัพ อังคสิทธิ์” ผู้ซึ่งขณะ นั้นทำงานอยู่แนวหน้าในฝ่ายศึกษาอำนาจอรัฐเขตปักกิ่ง ในช่วงเดียวกันนี้อุดมยัง ได้พบกับสุรีย จิตรประทุม ผู้ที่ในอนาคตจะได้เป็นสมาชิกกรมการเมืองชุด สมัชชาครั้งที่ ๒ (สุรียจะกลายเป็นภรรยาคนแรกของอุดมในเวลาต่อมาด้วย) ซึ่งไปเรียนวิชาพยาบาลและกำลังทำงานอยู่ในหน่วยพยาบาลเมืองเยนอาน, อุดม เดินทางกลับประเทศไทยในเดือนกันยายนปี ๒๔๘๗ พร้อมกับสุรียและพายัพ แล้วไปพักอยู่ที่บ้านของสุรียแถวท่าเตียนอยู่ระยะหนึ่งจากนั้นก็ไปที่ลำปาง, เดือน เมษายนปี ๒๔๘๘ พายัพได้เรียกเขาให้กลับลงมาที่กรุงเทพฯ และได้พบกับทรง นพคุณ ผู้ซึ่งขณะนั้นมีฐานะเป็น “โฆษกพรรค”, อุดมเข้าร่วมทำงาน หนังสือพิมพ์มหาชนฉบับใต้ดินพร้อมกับภรรยา, เขาสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรค ในช่วงนั้นภายใต้การรับรองของพายัพ.

หลังจากจอมพล ป. พิบูลสงครามทำรัฐประหารในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ สมาชิกพรรคพากันแยกย้ายหลบหนี อุดม สีสวรรณได้หลบไปอาศัยที่ บ้านแม่ของภรรยา โดยมีประเสริฐ ทรัพย์สุนทรหลบอยู่ด้วย ช่วงนั้นเองที่อุดม ได้เขียน “ไทยก็เมืองขึ้น” อันโด่งดัง ขณะที่ประเสริฐเขียน “ชีวิตสั้น” อัน โด่งดังเช่นกัน ซึ่งต่อมาถูกจัดพิมพ์โดยผ่านผู้ปฏิบัติงานของพรรคอีกคนคือ คักดี สุภาเกษม, ปี ๒๔๙๓ อัครี พลจันทร์ ผู้เป็นเจ้าของสำนักพิมพ์

13. ยกเว้นที่ระบุเป็นอย่างอื่น ข้อมูลเกี่ยวกับอุดม สีสวรรณในย่อหน้านี้ และใน ๓ ย่อหน้าต่อไปมาจาก อุดม ๒๕๒๖ก: ๓๐-๓๒.

“กรุงเทพบรรณาการ” ได้พิมพ์งานเขียนของอุดมที่ชื่อ “ชีวิตกับความใฝ่ฝัน” โดยใช้นามปากกาว่า “บรรจง บรรเจิดศิลป์” และ “ข้อคิดเห็นจากวรรณคดี” ในนามปากกา “พ.เมืองชมพู”, ปี ๒๕๔๕ อุดมเข้าร่วมการประชุมสมัชชาพรรคครั้งที่ ๒ ในกรุงเทพฯ หลังจากได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการกลาง อุดมเข้าทำงานในหนังสือพิมพ์ “เศรษฐกิจสาร”, เดือนพฤษภาคมปี ๒๕๐๑ เขาเดินทางไปโซเวียตตามคำเชิญของสหภาพหนังสือพิมพ์โซเวียตพร้อมกับเพื่อนนักหนังสือพิมพ์อีก ๑๓ คนโดยมีอุทธรณ์ พลกุลเป็นหัวหน้าคณะ แล้วได้เดินทางต่อไปยังเนเธอร์แลนด์, เบลเยียม, อังกฤษ, และฝรั่งเศส, เดือนมิถุนายนปี ๒๕๐๑ เขากับคนอื่น ๆ กลับมาที่เมืองไทยและถูกเจ้าหน้าที่รัฐบาลยึดฟิล์ม สอบปากคำ, วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๐๑ อุดมถูกจับข้อหาให้การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ และสมคบกันกระทำความผิดต่อความมั่นคงภายในและภายนอกประเทศพร้อมกับนักหนังสือพิมพ์ที่ไปโซเวียตด้วยกัน, ระหว่างอยู่ในคุกอุดมได้เรียนภาษาจีน, ฝรั่งเศส และรู้จักกับเปลื้อง วรรณศรี, อุดลย์ ภมรานนท์, สังข์ พัทธโนทัย, อิสรา อมันตกุล, ประวุฒิ ศรีมันตระและคนอื่น ๆ อีกหลายคน, กันยายนปี ๒๕๐๔ อุดมได้รับเลือกให้เป็นคณะกรรมการกลางพรรค จากการประชุมสมัชชาครั้งที่ ๓ ขณะที่ยังอยู่ในคุก.

วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๐๔ อุดมได้รับการปล่อยตัวและถูกจับกุมอีกครั้งในวันเดียวกัน ด้วยข้อหากระทำความผิดต่อความมั่นคงของรัฐและมีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ จนถึงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๗ จึงได้รับการปล่อยตัวในชั้นสอบสวน เพราะหลักฐานไม่พอพ้อง หลังได้รับการปล่อยตัว อุดมกลับเข้าไปทำงานหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจสารต่อ โดยมีผู้ร่วมงาน คือ อุดลย์ ภมรานนท์ เป็นคนออกทุน, ไขแสง สุกใส เป็นผู้จัดการโรงพิมพ์, วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๐๘ เขาแต่งงานกับสุภาภรณ์ บุรณกิจ (ภรรยาคนแรกของอุดมเสียชีวิตในต้นปี ๒๕๐๗) ต่อมาเมื่อพรรคประกาศการต่อสู้ด้วยอาวุธในเดือนสิงหาคมปี ๒๕๐๘ เขาได้รับคำแนะนำจากอุทัย เทียมบุญเลิศ ผู้ปฏิบัติงานระดับสูงของพรรคในเมืองให้เข้าป่าเพื่อความปลอดภัย, ปลายเดือนสิงหาคมปี ๒๕๐๘ อุดมได้เดินทางโดยรถยนต์ถึงอุดรธานี โดยมีอนงค์ วรรณงาม หรือ “สหายแก้ว” (ภรรยาของเจริญ วรรณงาม) มาต้อนรับ และเดินทางด้วยรถยนต์ต่อจนถึงจังหวัด

สกลนคร ที่นั่นอุดมได้พบกับผู้ปฏิบัติงานระดับสูงของพรรคหลายคน ได้แก่ ขวลิต ทับขวา(ลุงวัฒนา), สุวิทย์ เนียมสา(สหายยุทธ), และธง แจ่มศรี(ลุงดิน) ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบสูงสุดของ “เขตดงพระเจ้า” ในเวลานั้น.

ประมาณเดือนพฤศจิกายนปี ๒๕๐๘ อุดมได้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการกรรมการการเมืองขยายวงที่เขตดงพระเจ้าจนถึงปลายเดือน หลังเสร็จการประชุมเขาได้เดินทางออกจากดงพระเจ้าพร้อมกับสุวิทย์ เนียมสา(สหายยุทธ) ขึ้นภูพาน บริเวณบ้านผาหัก ที่นั่นเขาได้พบกับจิตร ภูมิศักดิ์และสมพงษ์ พิง-ประดิษฐ์ (ซึ่งปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว), เดือนสิงหาคม ๒๕๐๙ อุดมเดินทางไปเขตดงหลวง จังหวัดนครพนม เพื่อเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลกลางป่า ที่นั่นเขาได้พบกับเจริญ วรณงาม(ลุงแท้) และวิรัช อังคถาวร (ลุงสวน)ในฐานะผู้นำสูงสุด, ปี ๒๕๑๐ หลังจากธง แจ่มศรีถูกจับและวิรัชซึ่งเดิมเป็นผู้รับผิดชอบเขตดงหลวงได้ไปรับผิดชอบเขตดงพระเจ้าแทนธง อุดมจึงได้รับมอบหมายให้ไปรับผิดชอบเขตดงหลวงแทนวิรัช, ปี ๒๕๑๑ เขาเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๒ ที่เขตภูพาน, เดือนกันยายนปี ๒๕๑๓ อุดมพร้อมกับ “เลียง ภิรมย์นาม” หรือ “ลุงเจริญ” เดินทางออกจากภูพาน ข้ามไปลาวทางด้านแขวงสุวรรณเขตแล้วเดินทางต่อไปจนถึงเขตภูหลวง จนถึงชานอย และต่อไปยังปักกิ่ง ประเทศจีน โดยมีนิตย พงษ์ดาบเพชรมาให้การต้อนรับ ที่จีนเขายังได้พบกับทรง นพคุณและประสิทธิ์ ตะเพียนทอง และได้ไปทัศนศึกษาตามเมืองต่าง ๆ ในประเทศจีนพร้อมกับ “พโยม จุลานนท์” หรือ “ลุงคำตัน” อดีตผู้นำของ “แนวร่วมรักชาติ” ที่ก่อตั้งขึ้นในปี ๒๕๐๘.

หลังจากพักอยู่ที่ชานอย ๖-๗ เดือน, ต้นปี ๒๕๑๔ อุดม ลีสุวรรณเดินทางไปยังเมืองคุนหมิงเพื่อร่วมประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๓ ที่จะจัดขึ้นในต้นปี ๒๕๑๕ ที่นั่นเขาได้พบกับผู้ปฏิบัติงานระดับสูงของพรรคหลายคน ได้แก่ เจริญ วรณงาม, วิรัช อังคถาวร, พายัพ อังคสิงห์, ประสิทธิ์ ตะเพียนทอง, ดำริห์ เรืองสุธรรม, อัศนี พลจันทร, ศักดิ์ สุภาเกษม, และพโยม จุลานนท์, หลังเสร็จการประชุมอุดมเดินทางกลับสู่ภูพานในต้นปี ๒๕๑๖ เพื่อถ่ายทอดผลการประชุมต่อบรรดาผู้นำในภาคอีสาน ซึ่งได้แก่ ขวลิต ทับขวา (ลุงวัฒนา), เลียง ภิรมย์นาม(ลุงเจริญ), ประจวบ เรืองรัตน์(ลุงสยาม), เดือน

กันยายนปี ๒๕๑๖ อุดมในฐานะผู้นำสูงสุดของภาคอีสานได้มอบหมายให้ ประจวบและเลียงดำเนินการสร้างฐานที่มั่นขึ้นและสามารถสร้างเขตอำนาจรัฐได้ ประมาณ ๑๐ หมู่บ้าน.

ประมาณเดือนธันวาคมปี ๒๕๑๗ อุดม สีสวรรณพร้อมกับภรรยาได้ เดินทางขึ้นภาคเหนือ (หมายถึงประเทศจีน) พร้อมทหารพิทักษ์ ๓ คนเพื่อไป พบ “กรมการเมือง” โดยให้ประจวบ เรืองรัตน์รับผิดชอบภาคอีสานแทน, หลัง รายงานสภาพเขตงานอีสานแก่กรมการเมืองแล้ว อุดมได้ขอตัวกลับอีสานโดย เดินทางผ่านชานอย ที่นั่น (น่าจะประมาณปี ๒๕๑๘) เขาได้พบกับกลุ่มผู้นำนัก ศึกษาที่กำลังเดินทางเข้าป่า ได้แก่ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, เหวง โตจิราการ, เทอดภูมิ ใจดี, ประสิทธิ์ ไชโย, ปรีดี บุญซื่อ, และจิรนนท์ พิตรบรีชา¹⁴ นอกจากนี้ยังได้พบกับผู้นำพรรคอย่างวิรัช อังคवार, ศักดิ์ สุภาเกษม, และ ลุงวสันต์ (ผู้แทนพรรคประจำเวียตนาม) ซึ่งเดินทางมาชานอยเพื่อเจรจาเรื่อง ขอสนับสนุนอาวุธที่เวียตนามยึดได้จากอเมริกาและอุดมได้เข้าร่วมเจรจาด้วย, หลังเสร็จการเจรจา, อุดมออกจากชานอย ไปเดียนเบียนฟู ต่อไปเมืองไซ นัง เฮลิคอปเตอร์มาลงที่เมืองไซบูรี แล้วนั่งรถยนต์ต่อไปจนถึงฝายน้ำตาล ซึ่งเป็น ค่ายทหารเก่า ลาวเรียกว่า “หมายเลข ๓” ห่างจากชายแดนไทยทางด้านอำเภอบัว จังหวัดน่าน ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร, หลังจากพักอยู่ที่ฝายน้ำตาลจนถึงเดือน พฤษภาคม ๒๕๑๙ อุดมกับภรรยาก็ถูกเรียกตัวให้เดินทางต่อไปยัง “สำนัก ๑๘๕” เพื่อร่วมประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔.

ผู้ปฏิบัติงานพรรคระดับสูงอีกคน คือ ลิน เดิมลิ้ม หรือ “ลุงประวัติ”, ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับเขามากนัก, ทราบเพียงว่า ในช่วงที่พรรคส่งผู้ปฏิบัติงาน จำนวนหนึ่งลงสู่ชนบทเพื่อจัดตั้งขบวนการในช่วงปลายปี ๒๕๑๑ เป็นต้นปี ๒๕๑๒ นั้น ลินคือหนึ่งในครุ ๓ คน ได้แก่ ตัวเขา, หนก บุญโยดม, และชิต เดชพิชิต ที่ต้นตัวทางการเมืองและน่าจะสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคในช่วงนั้น จากการทํางานของผู้ปฏิบัติงานของพรรค ๒ คน คือ ชม ณ พัทลุง และพร้อม ทองพิทักษ์

14. นอกจากนี้ อุดมยังเล่าด้วยว่า ขณะที่พักอยู่ชานอย “นายเสกสรรค์และนายเหวง มี เรื่องทะเลาะกันมาก ฝายเวียตนามให้เข้าช่วยไกลเกลี่ย ซึ่งก็ได้ขอร้องทั้งสองฝ่ายทะเลาะกัน ในดินแดนเวียตนาม อยากทะเลาะกันก็ให้ไปทะเลาะในดินแดนไทย” (ดูใน อุดม ๒๕๒๖ก: ๓๐-๓๒).

ที่เข้าไป “ให้การศึกษาและสร้างแกนในหมู่ครู” ในบ้านบ่อถ่าน ตำบลตาพญา อำเภอบะเหลียน, ต่อมาไม่นาน ลินก็สามารถขยายแกนในหมู่ครูและบุคคลทั่วไปเพิ่มขึ้นอีก (บนเส้นทางภูบรรทัด ๒๕๔๔: ๑๗) ช่วงระหว่างปี ๒๔๔๕-๒๔๔๗ ลิน, ภายใต้การรับรองของ “ประสิทธิ์ เทียนศิริ” ได้เป็นหนึ่งในผู้ปฏิบัติงานพรรคประมาณ ๕๐ คนที่ถูกส่งไปศึกษาที่สถาบันลัทธิมาร์กซ์-เลนิน ซึ่งตั้งอยู่ในกรุงปักกิ่ง ประเทศจีน, หลังกลับจากจีน, ปี ๒๕๐๔ ลินก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในคณะกรรมการกลางชุดสมัชชาครั้งที่ ๓ ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย, ในปีเดียวกัน ลินในชื่อจัดตั้งว่า “สหายประวัติ” ได้รับมอบหมายให้ไปดูแลภาคใต้แทนหนก บุญโยดม ที่ถูกจับไป โดยศูนย์การนาได้ “เจาะจง” ให้เขาดูแลเขตการเคลื่อนไหวที่พรุพี จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการเฉพาะ, ปี ๒๕๐๘ ลินในฐานะสมาชิกพรรคระดับสูงที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกรรมการเมืองได้เดินทางมาเข้าร่วมการประชุมกรรมการเมืองขยายวง ซึ่งจัดขึ้นในเดือนพฤศจิกายนที่เขตดงพระเจ้า ในภาคอีสานเหนือ และในปี ๒๕๑๔ ลินจะเป็นอีกผู้หนึ่งที่มาเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการกลางชุดสมัชชา ๓ ครั้งที่ ๔

ไม่ทราบแน่ชัดว่าผู้ปฏิบัติงานพรรคระดับสูงอีกคน คือ โยม จุลานนท์ หรือ “ลุ่มคำตัน” เกิดในปีใด, รู้แต่เพียงว่าเขาเป็นลูกของพันเอกพระยาวิเศษสิงหนาท (ยี่ง จุลานนท์) กับคุณหญิงแก่ง จุลานนท์, โยมเป็นนายทหารเสนานิการยศพันโทผู้มีบทบาทในการเคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่นในช่วงญี่ปุ่นยึดครองประเทศไทย (๒๔๘๔-๒๔๘๘) และได้สัมผัสกับพรรคเป็นครั้งแรกในช่วงนี้, วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ โยมมีตำแหน่งเป็น “เลขาธิการ” หรือ “โฆษก” ของคณะรัฐประหารที่นำโดยจอมพล ป.พิบูลสงคราม, แต่ต่อมาภายหลังได้เกิดความขัดแย้งกับพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ เขาจึงเข้าร่วมก่อการกบฏที่เรียกกันภายหลังว่า “กบฏเดือนตุลา ๒๔๙๐” หรือ “กบฏเสนานิการ” แต่เนื่องจากความล้มเหลว หารัฐประหารล้มเหลว, โยมจึงหนีไปเมืองทางและลี้ภัยไปจีนในปี ๒๔๙๒ (อุดม ๒๕๒๘: ๒๗) เป็นไปได้ว่าเขาอาจจะได้พบกับผู้ปฏิบัติงานพรรคและสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคที่นั่น,

ระหว่างปี ๒๔๙๕-๒๔๙๗ โยม จุลานนท์ในชื่อจีน “ห้วยจื่อหมิง” เข้าเรียนที่สถาบันลัทธิมาร์กซ์-เลนิน พร้อมกับผู้ปฏิบัติงานของพรรคคนอื่น ๆ เขา

กลับมาไทยในปี ๒๕๐๐ และลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในนามพรรคสหภูมิของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์, หลังจากสฤษดิ์ ธนะรัชต์ทำการรัฐประหารในปี ๒๕๐๑ เขาซ่อนตัวอยู่ในกรุงเทพฯ แบบ “ขอมดำดิน” จนกระทั่งได้เข้าร่วมการประชุมสมัชชาครั้งที่ ๓ ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในปี ๒๕๐๔ ซึ่งจัดที่กรุงเทพฯ และได้รับเลือกเป็น “กรรมการกลางสำรอง” ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย, ปี ๒๕๐๖ โปยมเดินทางเข้าป่าที่อำเภอคลองหลวง จังหวัดนครพนม, แต่ไม่นานเขาก็ย้ายขึ้นเหนือและเข้าสู่จีนอีกครั้งในปี ๒๕๐๘ (เรื่องเดียวกัน: ๙๖, ๙๗, และ ๖๓. ตามลำดับ) และถูกวางตัวให้เป็นผู้นำของ “แนวร่วมรักชาติ” แต่ต่อมาพรรคได้ยกเลิกองค์กรแนวร่วมนี้และประกาศเข้านำการปฏิวัติเสียเองในปี ๒๕๑๐-๒๕๑๑, ปี ๒๕๑๕ โปยมเข้าร่วมการประชุมเต็มคณะของคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๓ ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน และเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔ ในปี ๒๕๑๙.

กรรมการกลางชุดสมัชชา ๓ คนสุดท้ายที่จะมาการประชุมในครั้งนี้ด้วย คือ “ลุงจ๋ารัส” หรือที่รู้จักกันดีในชื่อเปลื้อง วรรณศรี, เปลื้องเกิดวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๔๖๕ ที่อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ บิดาชื่อ “เปลี่ยน” มารดาชื่อ “ตึก” เปลื้องเรียนจบชั้นประถมฯ จากโรงเรียนสระโบสถ์ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนสุริยวิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์, ก่อนการรัฐประหาร ๒๔๙๐ เปลื้องได้เข้าศึกษาต่อที่ “เตรียมปริญญามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง” เป็นรุ่นที่ ๕ รุ่นเดียวกับธานินทร์ กรัยวิเชียร และมารุต บุณนาค ในสมัยที่ปรีดี พนมยงค์เป็นผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย, ปี ๒๔๙๐ เปลื้องเข้าร่วมคัดค้านการรัฐประหารของจอมพล ป. พิบูลสงคราม, ปี ๒๔๙๑ เขาเข้าร่วมในกรณีประท้วงเนติบัณฑิตยสภา, และต่อมาเขากลายเป็นผู้นำการต่อสู้ของนักศึกษาหมวกในกรณี “ขบวนการ ๑๑ ตุลาคม ๒๔๙๔” (เปลื้อง วรรณศรี กวี-นักคิดนักเขียน-นักสู้ ๒๕๔๐: ๑๑-๑๓) เป็นไปได้ว่าเปลื้องน่าจะเป็นสมาชิกพรรคแล้วตอนที่ถูกจับกรณีกบฏสันติภาพในเดือนพฤศจิกายนปี ๒๔๙๕

หลังจากได้รับการปล่อยตัว เปลื้อง วรรณศรีทำงานเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ “ปฏิภูมิรายปักษ์” อยู่ระยะหนึ่งก็ลงสมัครและต่อมาได้รับเลือกตั้ง

เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุรินทร์ในปี ๒๕๐๐, ต่อมาเมื่อจอมพล-สฤษดิ์ ธนะรัชต์ทำรัฐประหารในปี ๒๕๐๑ เปลื้องถูกจับข้อหาคอมมิวนิสต์และติดคุกเป็นเวลา ๘ ปี (เรื่องเดียวกัน: ๑๖-๑๗) หลังจากถูกปล่อยตัวเขาเข้าไปประมาณปี ๒๕๐๙, ต่อมา เปลื้องในชื่อจัดตั้งว่า “ลุงสกรรจ์” ก็เดินทางเข้าสู่เขตดงพระเจ้า และได้รับแต่งตั้งให้เป็นเลขาธิการเขตจังหวัดสกลนครในปี ๒๕๑๐ จนกระทั่งเดินทางไปจีนในปี ๒๕๑๔ เป็นไปได้ว่าเมื่อพรรคจัดประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๓ ในประเทศจีน เปลื้องน่าจะอยู่ที่นั่นด้วย, จนกระทั่งปี ๒๕๑๙ เขาก็กลับมาที่ฝ่ายน้ำตาลอีกครั้งเพื่อเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔, และเป็นไปได้อีกด้วยว่าช่วงระหว่างปี ๒๕๑๕ จนถึงปี ๒๕๑๙ เปลื้องน่าจะมียศตำแหน่งเป็นหัวหน้า “สำนักวิจัยการเมือง” เพราะอุดมเล่าในหลายปีต่อมาว่า เมื่อเขาเดินทางไปถึงที่ประชุมในปี ๒๕๑๙ แล้วคนหนึ่งที่เขาได้พบคือ “ลุงจรัส” ผู้ซึ่งขณะนั้นมีฐานะเป็นผู้ “คุมงานวิจัยการเมือง” (อุดม ๒๕๔๓: ๓๕๓)

ความคิดทางการเมืองพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยก่อนกรณิ ๖ ตุลาฯ ใน “มติการประชุมคณะกรรมการกลาง พคท. ชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔”

ในที่สุดก็มาถึงจุดที่เราสามารถจะเข้าใจในสิ่งที่ผู้เข้าร่วมการประชุมที่สำนัก ๑๙๕ พุดคุยกันและผลสรุปที่ออกมาได้ดียิ่งขึ้น เกี่ยวกับหัวข้อการประชุมเอกสาร “มติการประชุมคณะกรรมการกลาง พคท. ชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔” หรือ “มติ ๑๙” ระบุว่า ที่ประชุมได้ดำเนินการอภิปรายอย่างจริงจัง [๑] เพื่อตรวจสอบและสรุปงานการนำของพรรค ในปัญหาแนวทาง นโยบายและการจัดตั้ง, ปัญหาการต่อสู้ด้วยอาวุธ, ปัญหาแนวร่วม, และปัญหาอื่น ๆ นอกจากนี้ [๒] ที่ประชุมยังได้พิจารณาสถานการณ์ที่เป็นผลดีทั้งภายในและภายนอกประเทศ [๓] กำหนดภาระหน้าที่ของพรรคในระยะต่อไป [๔] ปรับปรุงนโยบายเฉพาะหน้าของพรรค และผ่านมติจำนวนหนึ่ง อย่างไรก็ตาม, อุดม สีสวรรณ จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อในการประชุมแตกต่างออกไปเล็กน้อยในหลายปีต่อ

มาว่า ๑. พิจารณาร่างมติ ๓ จังหวัดใหม่, ๒. ปัญหาการวิเคราะห์สถานการณ์, ๓. สรุปรงาน, ๔. การร่างประวัติพรรคคอมมิวนิสต์, ๕. ร่างบทความ “มิตร สมานันท์”, ๖. ปรับปรุงนโยบายเฉพาะหน้าใหม่, ๗. เลือกกรรมการเมืองใหม่ แทนที่ขาดหายไป, และผลการประชุมได้มีการออกมติใหม่ คือ “มติ ๑๙” (อุดม ๒๕๒๖ข: ๓๐-๓๓)

นำแปลใจที่ในมติการประชุมฉบับทางการ ไม่ได้กล่าวถึงข้อสรุปเกี่ยวกับการ “พิจารณาร่างมติ ๓ จังหวัดใหม่”, “การร่างประวัติพรรคคอมมิวนิสต์”, “ร่างบทความ “มิตร สมานันท์””, และ “การเลือกกรรมการเมืองใหม่แทนที่ขาดหายไป” แม้แต่คำเดียว อย่างไรก็ตาม, อาจเป็นไปได้ว่า หัวข้อ “พิจารณาร่างมติ ๓ จังหวัดใหม่” และ “การเลือกกรรมการเมืองใหม่แทนที่ขาดหายไป” นั้น เป็นเรื่องและผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เห็นว่าไม่สำคัญถึงขนาดที่จะต้องเขียนลงใน “มติ ๑๙” ส่วนหัวข้อ “การร่างประวัติพรรคคอมมิวนิสต์”, “ร่างบทความ “มิตร สมานันท์””, และ “การปรับปรุงนโยบายเฉพาะใหม่” นั้น น่าจะเป็นหัวข้อที่ประชุมยังไม่มีข้อสรุปออกมาได้อย่างชัดเจน และเป็นไปได้ด้วยว่าน่าจะเป็นงานที่จะต้องทำหลังจากการประชุมเสร็จสิ้นลงแล้วมากกว่า ตัวอย่างเช่น การร่างบทความ “มิตร สมานันท์” นั้น มีหลักฐานด้วยว่า เขาเขียน “ร่างบทความฯ” ขึ้นนี้เสร็จจริง ๆ ประมาณวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๐, อย่างไรก็ตาม, งาน ๒ ชิ้นแรกนี้จะเสร็จสิ้นและถูกนำมาประกาศเผยแพร่อย่างเป็นทางการในปลายปี ๒๕๒๐, ส่วนงานชิ้นหลังอย่าง “นโยบายเฉพาะหน้า ๑๐ ข้อที่ปรับปรุงใหม่” จะถูกนำออกมาประกาศใช้อย่างเป็นทางการในปลายปี ๒๕๑๙ โดยบรรจุไว้ในคำแถลงรำลึกครบรอบ ๓๔ ปีวันก่อตั้งพรรคฯ ดังนั้น ในที่นี้จึงจะกล่าวถึงเฉพาะข้อสรุปที่ได้จากการประชุมตามที่ระบุไว้ใน “มติ ๑๙” ซึ่งก็ได้แก่ (๑) มติเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นผลดีทั้งภายในและภายนอกประเทศ, (๒) มติเกี่ยวกับงานพรรค, (๓) มติปัญหาการต่อสู้ด้วยอาวุธ, (๔) มติเกี่ยวกับปัญหาแนวร่วม, และ (๕) มติปัญหาความสัมพันธ์กับพี่น้อง. เท่านั้น

มติข้อแรกคือมติเกี่ยวกับ “สถานการณ์ที่เป็นผลดีทั้งภายในและ

ภายนอกประเทศ”¹⁵ ที่ประชุมวิเคราะห์และสรุปว่า ทุนนิยมกำลังตกอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรมหนักขึ้นทุกที เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจในหลาย ๆ ด้าน ความขัดแย้งพื้นฐานของจักรพรรดินิยมขยายตัวไปอย่างลึกซึ้งและไม่มีวันแก้ไขได้ “จักรพรรดินิยมอเมริกา” และ “สังคมนิยมโซเวียต” ได้พยายามทำให้เศรษฐกิจของตนเป็นแบบทหารและพยายามหาทางออกด้วยการทำสงครามเพื่อแย่งกันเป็นเจ้าโลก “ประเทศอภิมหาอำนาจทั้งสอง” นี้ได้แข่งขันกันเพื่อขยายกำลังของตนเข้าไปในตะวันออกกลางและที่อื่น ๆ จนเป็นเหตุให้มีการปะทะกันทางทหารอยู่ไม่ขาด หลังจากโจมตีว่า “จักรพรรดินิยมอเมริกา” และ “สังคมนิยมโซเวียต” คือผู้ที่ทำให้โลกปั่นป่วนแล้ว ในมติข้อแรกนี้ คณะกรรมการกลางพคท. ก็กล่าวยกย่องจีนว่า “ในเวลาเดียวกันนี้ ประเทศสังคมนิยมโดยเฉพาะอย่างยิ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนก็เติบโตใหญ่เข้มแข็งเกรียงไกรยิ่งขึ้น” พร้อมทั้งกล่าวด้วยว่า “ชัยชนะของประชาชน ๓ ประเทศในอินโดจีนได้บั่นทอนอิทธิพลของจักรพรรดินิยมในย่านเอเชียอาคเนย์อย่างมาก”

เป็นที่ทราบกันดีว่า ในช่วงเวลาเดียวกันที่พรรคกำลังจัดการประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔ ขึ้นนี้ จีนกับโซเวียตกำลังมีความขัดแย้งทางการเมืองกันอย่างหนัก จีนโจมตีโซเวียตว่าเป็น “ลัทธิแก่” พร้อมกับอธิบายสถานการณ์โลกใหม่ว่า ขณะนี้ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศในโลกที่สามกำลังตกอยู่ภายใต้อันตรายของ “สองอภิมหาอำนาจ” นั่นคือ จักรวรรดินิยมอเมริกา และสังคมนิยมโซเวียต ที่แข่งขันกัน “ทำสงครามเพื่อแย่งกันเป็นเจ้าโลก” การที่คณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในปี ๒๕๑๙ วิเคราะห์และสรุปสถานการณ์สากลออกมาเช่นนี้ เท่ากับแสดงจุดยืนของตนเองว่า ในความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างจีนกับโซเวียต พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยอยู่ฝ่ายเดียวกับจีน.

ส่วน “สถานการณ์ภายในประเทศ” คณะกรรมการกลางฯ สรุปว่า หลัง

15. ยกเว้นที่ระบุเป็นอย่างอื่นข้อมูลส่วนใหญ่ในย่อหน้านี้และอีกหลายย่อหน้าต่อไปมาจาก หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, A ๖/๗๐(๖๔-๗๕). ๒๕๑๙. เอกสารชุดพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย, แถลงการณ์ รายงาน คำชี้แจงของ พคท. ในวาระต่าง ๆ, เรื่อง “มติการประชุมคณะกรรมการกลาง พคท. ชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔”, ๒๕๑๙, หน้า ๑-๒๒.

“กรณี ๑๔ ตุลาคม” เป็นต้นมา ความตื่นตัวของประชาชนทั้งในเมืองและในชนบทสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว การต่อสู้ในเมืองและในชนบทมีกระแสสูงไม่ขาดความคิดปฏิบัติและความคิดสังคมนิยมแพร่ไปอย่างกว้างขวาง ชนชั้นปกครองปฏิบัติได้ใช้วิธีการต่าง ๆ “กระทำการทำร้ายเช่นฆ่า” มากต่อการต่อสู้ของประชาชน แต่กลับยิ่งทำให้ประชาชนมองเห็นโฉมหน้าของพวกมันและยิ่งต่อสู้คัดค้านรุนแรงขึ้น ในเขตปกครองปฏิบัติ การประสานงานกันระหว่างพลังนักเรียนนักศึกษากับพลังของกรรมกรและชาวนาเป็นไปอย่างกว้างขวางและสนิทแน่นแฟ้น นักเรียน นิสิต นักศึกษา เข้าสู่โรงงานและออกสู่ชนบทพร้อมกับกรรมกรชาวนาดำเนินการต่อสู้ด้วยรูปแบบต่าง ๆ อย่างเข้มแข็ง ประสานการต่อสู้ในชนบทอย่างมีพลัง. นี่น่าจะเป็นการกล่าวถึงสถานการณ์การเมืองไทยที่เกิดขึ้น “จริง” มากกว่าที่จะเป็นเพียงการโฆษณาชวนเชื่อของพรรค เพราะในหลายกรณีที่พรรคกล่าวถึงสามารถหาหลักฐานมายืนยันได้ เช่น กรณี “ความตื่นตัวของประชาชนทั้งในเมืองและในชนบทสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว” นั้น ก็น่าจะเป็นเรื่องที่ “รู้กันดี” ของผู้คนสมัยนั้นและในหมู่ผู้ที่สนใจติดตามประวัติศาสตร์การเมืองไทยหลังกรณี ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ อย่างใกล้ชิด

หลังจากการวิเคราะห์ “สถานการณ์ที่เป็นผลดีทั้งภายในและภายนอกประเทศ” แล้ว ที่ประชุมคณะกรรมการกลางฯ ได้สรุปว่า ในปัจจุบันแม้ “จักรพรรดินิยมอเมริกา” จะถอนฐานทัพออกไปแล้ว แต่ก็ยังตั้งรกรากและตั้งรกรากสิทธิพลของมันไว้ในประเทศไทยต่อไป ขณะเดียวกัน “สังคมนิยมโซเวียต” ก็เพิ่มความพยายามที่จะขยายอิทธิพลของตนเข้ามาในประเทศไทยอย่างไรก็ตาม...

ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายจักรพรรดินิยมอเมริกาและรัฐบาลสมุนของมันฝ่ายหนึ่งกับประชาชนไทยทั้งมวลฝ่ายหนึ่ง ยังเป็นความขัดแย้งหลัก. จักรพรรดินิยมอเมริกาและรัฐบาลปฏิบัติที่เป็นสมุนของมันยังคงเป็นศัตรูเฉพาะหน้าของประชาชนไทยและเป็นเป้าหมายการปฏิบัติที่เราจะต้องโค่นลงในที่สุดด้วย.

มติดังกล่าวคือ มติเกี่ยวกับงานพรรค, ที่ประชุมสรุปว่า นับตั้งแต่การประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๓ ปี ๒๕๑๕ ที่ผ่านมา งานของพรรคที่ยังมีปัญหายูมี ๒ เรื่อง คือ งานโฆษณาศึกษาทฤษฎีและงานจัดตั้ง, ปัญหาดำเนินงานโฆษณาศึกษาทฤษฎี คือ แม้ว่าที่ผ่านมา คณะกรรมการกลางฯ จะได้เรียกร้องให้ทั่วทั้งพรรคพยายามศึกษา “ลัทธิมาร์กซ์-เลนิน-ความคิดเหมาเจ๋อตง” ให้ประสานทฤษฎีกับการปฏิบัติที่เป็นจริง แล้วก็ตาม แต่ในบางระยะบางเขตงาน การให้การศึกษากว้างขวางการเมืองภายในพรรคยังไม่สม่ำเสมอ โดยทั่วไปยังไม่เป็นระบบและยังไม่ลึกซึ้ง ขณะเดียวกันความคิดที่ไม่ใช้ชนชั้นกรรมชาติพหุนิตต่าง ๆ ยังดำรงอยู่ในหมู่สมาชิกพรรคจำนวนหนึ่ง, ส่วนปัญหาด้านงานจัดตั้ง ที่ประชุมสรุปว่า แม้ที่ผ่านมามการการเมืองและองค์การนำของพรรคแต่ละชั้นจะได้ยื่นหยัดในระบอบประชาธิปไตยรวมศูนย์และการนำรวมหมู่มาตลอดก็ตาม แต่งานด้านจัดตั้งของพรรคก็ยังมีจุดอ่อนและข้อบกพร่องไม่น้อย เช่น ในองค์การนำบางส่วนยังมีความเข้าใจไม่เพียงพอเกี่ยวกับปัญหาหลักการจัดตั้ง การดำเนินระบอบประชาธิปไตยรวมศูนย์และการนำรวมหมู่กับการแบ่งงานกันรับผิดชอบ เป็นต้น.

และเพื่อแก้ปัญหาทั้งสองประการนี้ ที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่า ๑. จะต้องเร่งยกระดับทฤษฎีของพรรคให้สูงขึ้น จะต้องให้ผู้ปฏิบัติงานและสมาชิกพรรคสามารถยึดกุมหลักการทฤษฎี ยึดกุมจุดยืน ทรรศนะ วิธีการของลัทธิมาร์กซ์ไปวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไข้ปัญหา เสริมสร้างโลกทรรศน์ของชนชั้นกรรมชาติพหุมากลางการทำงานแบบปฏิวัติและเป็นวิทยาศาสตร์มากยิ่งขึ้น, ๒. จะต้องเสริมสร้างระบบงานการจัดตั้งของพรรคให้เข้มแข็ง ให้องค์การจัดตั้งชั้นต่าง ๆ ดำเนินหลักการจัดตั้งของพรรคอย่างเคร่งครัด ปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยรวมศูนย์อย่างเข้มงวด ดำเนินการนำรวมหมู่ประสานการรับผิดชอบโดยบุคคล สมาชิกและองค์การจัดตั้งแต่ละชั้นของพรรคจะต้องรับการนำขององค์การพรรคชั้นเหนือและคณะกรรมการพรรคทุกชั้นจะต้องรับการควบคุมจากองค์การพรรคชั้นล่างและมวลสมาชิกพรรค, ๓. จะต้องเสริมสร้างระบอบรายงานและขอคำชี้แนะตามเงื่อนไขที่เป็นจริง, ๔. จะต้องขยายพรรคให้เข้มแข็งเติบโตยิ่งขึ้น กล้ารับบุคคลดีเด่นในหมู่กรรมกร ชาวนา เยาวชน นักเรียน นิสิต

นักศึกษา ปัญญาชน ที่กำลังตื่นตัวมากขึ้นเข้าพรรค เพื่อเพิ่มเลือดใหม่ ๆ ให้ พรรคมีพลังสู้รบ และสามารถแบกรับภารกิจการปฏิวัติไปช่วงชิงชัยชนะ, และ ๕. จะต้องเร่งบ่มเพาะผู้ปฏิบัติงานจำนวนมาก และผู้ปฏิบัติงานเหล่านี้จะต้อง ศึกษา “ลัทธิมาร์กซ์-เลนิน-ความคิดเหมาเจ๋อตง” อย่างจริงจัง.

มติปัญหาการต่อสู้ด้วยอาวุธ, หลังจากที่คณะกรรมการกลางฯ ได้สรุป เกี่ยวกับการต่อสู้ด้วยอาวุธของพรรคที่ผ่านมานับตั้งแต่ปี ๒๕๐๘ แล้ว ก็ได้ กำหนดภารกิจในปี ๒๕๑๔ ขึ้น ๒ ประการ คือ ประการแรก, เพื่อขยายกอง ทหารให้เติบโตใหญ่ จะต้องเร่งปลุกระดมมวลชน นำมวลชนต่อสู้กับศัตรูด้วยรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้าร่วมสงครามประชาชนอย่างเต็มที่ ขยายการตีศัตรูอย่าง เอาจริงเอาจัง ขยายสงครามจรยุทธ์ในเขตหลังศัตรู ขยายเขตจรยุทธ์ ขยาย ฐานที่มั่นเก่า สร้างฐานที่มั่นใหม่ เสริมสร้างฐานที่มั่นให้มั่นคง ขยายกองทหาร โดยเฉพาะระดมเยาวชนจำนวนมากให้เข้าร่วมกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทพท.), ประการที่สอง, เพื่อสร้างกองทหารให้เข้มแข็งและมี ประสิทธิภาพในการสู้รบ จะต้องเสริมงานการเมืองในกองทหารให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ยืนหยัดจิตใจที่พึ่งตนเองของกองทหารตลอดจนประเพณีที่ดีงาม หมั่นสรุป บทเรียนเป็นประจำ สนใจค้นคว้ายุทธศาสตร์-ยุทธวิธีสงคราม ยุกระดับเทคนิค ยุทธวิธีการรบให้สูงขึ้นอีก ยุกระดับการชั้นนำ การบัญชาการรบและการยุทธให้สูง ขึ้น สนใจอบรมบ่มเพาะผู้ปฏิบัติงานจำนวนมาก ในด้านต่าง ๆ ของกองทหารให้ พวกเขาได้หล่อหลอมในเปลวเพลิงสงครามปฏิวัติ.

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า ประมาณปี ๒๕๑๓ ผู้ปฏิบัติงานเขต “๓ จังหวัด” ภายใต้การนำของดำรงิ์ เรืองสุธรรม ได้เปิดฉากโจมตี “ศูนย์กลางพรรค” ว่าเป็น “ลัทธิเก่า” เพราะไม่ยอม สร้างฐานที่มั่นในภาคอีสาน เหมือนกับที่ดำรงิ์สร้างใน เขต ๓ จังหวัด การโจมตีดังกล่าวยืดเยื้อมาจนถึงปี ๒๕๑๔ และกลายเป็น “บาดแผล” ระหว่างผู้นำพรรคที่ยังไม่สามารถรักษาให้หายสนิทได้ การที่ในปี ๒๕๑๔ คณะกรรมการกลางสรุปว่า “เพื่อขยายกองทหารให้เติบโตใหญ่” พรรคจะต้อง “ขยายฐานที่มั่นเก่า สร้างฐานที่มั่นใหม่ เสริมสร้างฐานที่มั่นให้มั่นคง” นั้น อาจจะเป็นผลสะท้อนที่เกิดขึ้นจากกรณีนี้ก็ได้.

มติเกี่ยวกับปัญหาแนวร่วม, ระหว่างปี ๒๕๑๘-๒๕๑๙ การต่อสู้

ทางการเมืองระหว่างกลุ่มพลังฝ่ายขวากับขบวนการนักศึกษาฝ่ายซ้ายกำลังดำเนินไปอย่างดุเดือดเข้มข้น เมื่อพรรคจัดการประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔ ขึ้น ก็ได้หยิบยกเอา “ปัญหาแนวร่วม” มาพูดคุยกันด้วย และเกี่ยวกับมตินี้ ที่ประชุมคณะกรรมการกลางฯ เสนอว่า เพื่อให้พรรคสามารถ “ก้าวไปนำแนวร่วม” หรือสามารถทำให้พันธมิตรในแนวร่วมรับเอาแนวทางนโยบายในการต่อสู้ของพรรคในชั้นยุทธศาสตร์หรือยุทธวิธีที่แน่นอนด้วยความสมัครใจได้ พรรคจะต้องมีแนวทางนโยบายที่ถูกต้อง, มีกำลังที่แน่นอน, และมีวิธีการและท่วงทำนองที่ถูกต้องเหมาะสม.

นอกจากนี้ ที่ประชุมยังเห็นด้วยว่า “พรรคยังจะต้องทำงานเชื่อมประสานระหว่างกระแสปฏิวัติใหญ่ ๒ กระแส คือ กระแสการต่อสู้ประชาธิปไตยในเมืองหรือเขตปกครองของศัตรูกับกระแสการต่อสู้ด้วยอาวุธในชนบทให้ติดต่อไป” ด้วย, ส่วน “เข็ม” ในการดำเนินงานแนวร่วมของพรรค คือ “ขยายกำลังปฏิวัติพื้นฐานอย่างเต็มที่ สามัคคีบรรดาผู้รักชาติรักประชาธิปไตย ทั้งปวงอย่างกว้างขวาง ต่อสู้กับจักรพรรดินิยมและพวกปฏิกิริยาที่ขายชาติและกดขี่ขูดรีดประชาชนอย่างเด็ดเดี่ยว ใช้ความขัดแย้งภายในของศัตรูให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่” และ “กำลังปฏิวัติพื้นฐาน” ที่ว่านี้ หมายถึง กรรมกร, ชาวนา, นายทุนน้อยทั้งปวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียน นักศึกษา ปัญญาชน รวมทั้งกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ก้าวหน้าบางส่วนด้วย, นอกจากการสร้างแนวร่วมกับ “กำลังปฏิวัติพื้นฐาน” พรรคยังเห็นด้วยว่า จะต้องสร้างแนวร่วมใน “ชนชาติส่วนน้อยต่าง ๆ ในประเทศไทย”, รวมทั้งบรรดาคนไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “กลุ่มนักเรียนไทยในต่างประเทศ” ที่พรรคเห็นว่า จะต้องให้ความ “สนใจและรวบรวมพวกเขา จัดตั้งขึ้นมาเคลื่อนไหวในรูปการที่เหมาะสมและเป็นไปได้ ส่งเสริมให้พวกเขามีบทบาทในการปฏิวัติให้มากขึ้นด้วย”.

นี่น่าจะเป็นครั้งแรก ที่พรรคเรียกร้องให้ผู้ปฏิบัติงานทั่วทั้งพรรคดำเนินงานแนวร่วมโดยให้ “ขยายกำลังปฏิวัติพื้นฐาน [หมายถึง กรรมกร, ชาวนา, นายทุนน้อยทั้งปวง, นักเรียน, นักศึกษา,ปัญญาชน, กลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ก้าวหน้าบางส่วน, ชนชาติส่วนน้อยต่าง ๆ ในประเทศไทย, และคนไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักเรียนไทยในต่างประเทศ-

ผู้เขียน] สำนัคดีบรรดาผู้รักชาติรักประชาธิปไตยทั้งปวงอย่างกว้างขวาง ต่อสู้กับจักรพรรดินิยมและพวกปฏิวัติที่ขายชาติและกดขี่ขูดรีดประชาชนอย่างเด็ดเดี่ยว ใช้ความขัดแย้งภายในของศัตรูให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่” นอกจากนี้, พรรคยังคาดหวังที่จะจัดตั้งองค์การแนวร่วมที่มี “รูปการในระดับสูง” เป็น “เอกภาพ” และ “เปิดเผย” มาใช้เคลื่อนไหว เพื่อช่วงชิงมวลชน และสร้างแนวร่วมในด้านกว้างด้วย¹⁶ อุดม สีสุวรรณได้กล่าวถึงมิติที่วุ่นในอีกหลายปีต่อมาว่า

โดยมติของคณะกรรมการประจำของกรมการเมือง ๓ คน ซึ่งเป็นองค์การนำสูงสุด ให้แผนกแนวร่วมจัดตั้งแนวร่วมขึ้นมาในรูปการใดรูปการหนึ่งโดยมีหลักการดังต่อไปนี้

๑. จัดตั้งเป็นรูปการของการร่วมมือกันระหว่างพรรคการเมือง ไม่ใช่เอาพรรคการเมืองที่เข้าปามารวมเป็นพรรคเดียวกันกับพรรคปฏิวัติ มันจะทำให้พรรคปฏิวัติไม่สามารถรักษาความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง

๒. มันเป็นรูปการจัดตั้งระดับต่ำ โดยมีหน้าที่เพียง ๒ ประการ คือ (๑.) ทำหน้าที่ประสานติดต่อกับพรรคฝ่ายต่าง ๆ และ (๒.) ศึกษาค้นคว้าปัญหานโยบายร่วมกัน

นี่ก็หมายความว่า ให้พิจารณาจัดตั้งเป็นรูปการขั้นต้นของงาน

16. หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, A ๖/๗๐(๖๔-๗๔), ๒๕๑๔. เอกสารชุดพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย, แฉลงการณ์ รายงาน คำชี้แจงของ พคท. ในวาระต่าง ๆ, เรื่อง “มติการประชุมคณะกรรมการกลาง พคท. ชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔”, ๒๕๑๔, หน้า ๑๔-๒๐. โดยเฉพาะในหน้า ๑๔ พรรคได้กล่าวถึงงานแนวร่วมของตนที่ผ่านมาว่า “ที่แล้วมาเราได้เคยสร้างองค์การแนวร่วมบางระดับขึ้น เช่น ขบวนการเอกราชและแนวร่วมรักชาติแห่งประเทศไทย. แต่เนื่องจากขณะนั้นเรายังมีบทเรียนไม่พอ พื้นฐานงานแนวร่วมนี้ยังไม่กว้าง ส่วนสำคัญยังเป็นการเคลื่อนไหวในต่างประเทศและระยะหลังนี้เงื่อนไขทางสากลก็มีการเปลี่ยนแปลงไป. เพราะฉะนั้น สำนักองค์การดังกล่าวที่อยู่ต่างประเทศจึงได้ยุติการเคลื่อนไหว ส่วนภายในประเทศก็ยังคงเคลื่อนไหวอยู่. บทเรียนสำคัญของเราในเรื่องนี้ก็คือ องค์การเหล่านี้เป็นองค์การผิดกฎหมาย เคลื่อนไหวในเขตปกครองของศัตรูยากและทำให้แคบ ฉะนั้น ถ้ามีเงื่อนไขโอกาสก็ควรใช้รูปการเปิดเผยมาเคลื่อนไหวเพื่อช่วงชิงมวลชน และสร้างแนวร่วมในด้านกว้าง”

แนวร่วมอันเป็นขั้นเตรียม เพื่อที่จะจัดตั้งองค์การแนวร่วมที่สูงกว่า และมีสิทธิอำนาจมากกว่า. เพื่อการนี้จะต้องสวมนบุคคลชั้นนำของพรรค และของแนวร่วมไว้อย่าเพิ่งออกหน้ามารับผิดชอบในรูปการขั้นเตรียมนี้ (อุดม ๒๕๔๓: ๓๖๑-๓๖๒)

มติสุดท้ายที่มีอยู่ในผลการประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔ คือ “มติปัญหาความสัมพันธ์กับพรรคพี่น้อง” เนื้อหาของ “มติปัญหาความสัมพันธ์กับพรรคพี่น้อง” ที่จะได้เห็นข้างล่างนี้. แสดงออกมาอย่างชัดเจนถึงความสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยราบรื่นนัก ระหว่างพคท.กับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม และพรรคคอมมิวนิสต์ลาวภายใต้สภาพความขัดแย้งดังกล่าว พคท.อธิบายว่า

ในขบวนการเคลื่อนไหวลัทธิคอมมิวนิสต์สากล พรรคได้ร่วมมือกับพรรคและองค์การจัดตั้งลัทธิมาร์กซ์-เลนิน แท้ทั้งปวง คัดค้านลัทธิแก้ไขลัทธิแก้ไขเวียดนามเป็นแกนอย่างเด็ดเดี่ยว หนุนช่วยซึ่งกันและกัน ปฏิบัติภาระหน้าที่สากลนิยมของตน ซึ่งพรรคจะต้องยืนหยัดต่อไป แต่พรรคพี่น้องบางพรรคยังมีพรรคนะและความเข้าใจต่างกับเราในปัญหาลัทธิแก้ไข โดยเฉพาะลัทธิแก้ไขเวียดนาม ฉะนั้น พรรคจะต้องยืนหยัดในหลักการลัทธิมาร์กซ์-เลนิน-ความคิดเหมาเจ๋อตงและแนวทางนโยบายของพรรค โดยใช้จุดยืนนี้ไปจัดการความสัมพันธ์กับพรรคพี่น้องเหล่านั้น ตามหลักการที่เสมอภาค เป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง เคารพซึ่งกันและกัน ปรีกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน ด้วยเท่าที่และวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม. แม้ว่าการต่อสู้ปฏิวัติของประเทศต่าง ๆ ล้วนเป็นการสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การปฏิวัติประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิวัติสังคมนิยมของชนชั้นกรรมาชีพสากล ได้รับการเห็นอกเห็นใจสนับสนุนช่วยเหลือจากพรรคพี่น้องและประชาชนในประเทศต่าง ๆ ตลอดมา ผลสำเร็จและชัยชนะที่ผ่านมาของพรรค ล้วนแยกไม่ออกจากการสนับสนุนช่วยเหลือจากทางสากลด้วย แต่อย่างไรก็ตาม, การปฏิวัติประเทศไทยก็ยังคงอาศัยตนเองเป็นหลัก

น่าจะเป็นที่ทราบกันดีอีกด้วยว่า ในความขัดแย้งระหว่างโซเวียตกับจีน พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามและของลาวเป็นกลางและไม่โจมตีโซเวียต ขณะที่ พคท.สนับสนุนจีนและโจมตีโซเวียตอย่างเปิดเผย การที่ พคท.ในกลางปี ๒๕๑๔ กล่าวว่า “พรรคพี่น้องบางพรรคยังมีทัศนคติและความเข้าใจต่างกับเราในปัญหา ลัทธิแก้ โดยเฉพาะลัทธิแก้โซเวียต” นั้น สะท้อนให้เห็นถึงท่าทีที่แตกต่างกัน ระหว่างพคท.กับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามและของลาว.

“มติ ๒๕๑๔” กับ การเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย หลังกรณี ๖ ตุลาฯ

ภายหลังการประชุมสิ้นสุดลง คณะกรรมการกลางได้จัดทำเอกสารสรุปผลการประชุมออกมาชุดหนึ่งแล้วโรเนียวแจกจ่ายให้กับคณะกรรมการกลางทุกคนเพื่อนำไปชี้แจงต่อผู้ปฏิบัติงานในเขตงานที่แต่ละคนรับผิดชอบ เอกสารโรเนียวขนาดกระดาษเอ ๔ พับครึ่งจำนวน ๒๐ หน้าที่มีชื่อเต็มว่า “มติการประชุมคณะกรรมการกลาง พคท. ชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔” และชื่ออย่างสั้น ๆ ว่า “มติปี ๑๔” ขึ้นนี้ มีความสำคัญต่อการเข้าใจ “การเมืองไทยในช่วงต้นทศวรรษ ๒๕๒๐” อย่างมาก เพราะด้านหนึ่ง, “มติปี ๑๔” คือ “หลักฐาน” ขึ้นสำคัญที่แสดงให้เห็นถึง “ความคิด” ทางการเมืองในช่วงกลางปี ๒๕๑๔ ของ “ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย”, คู่ต่อสู้ทางการเมืองที่รัฐบาลไทยในต้นทศวรรษ ๒๕๒๐ ถึงกลับประกาศยอมรับว่า พคท.คือ “คู่ต่อสู้ทางการเมืองที่สำคัญที่สุด”. ในอีกด้านหนึ่ง, “มติปี ๑๔” คือ “ภาระหน้าที่” หรือ “แผนงาน” ที่ผู้ปฏิบัติงานของพคท.ทุกระดับจะต้อง “ศึกษาให้เข้าใจ” และนำไป “ปฏิบัติตาม” อย่างเคร่งครัด ควบคู่ไปกับ “แถลงการณ์” และ “คำชี้แนะต่าง ๆ” ที่ “ศูนย์กลางพรรคฯ” ประกาศออกมาเป็นระยะ ๆ แล้วแต่สถานการณ์ด้วย. อย่างไรก็ตาม, เป็นไปได้ว่าอาจจะเพราะปัญหาเรื่องระยะทางหรือเพราะเวลาการประชุมที่ล่าช้า จึงทำให้แม้จะเป็นมติที่ถูกกำหนดขึ้นจากที่ประชุมคณะกรรมการกลางพคท. ชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔ ในเดือนพฤษภาคมปี ๒๕๑๔ แต่ “มติปี ๑๔” กลับไม่มี “ความสำคัญ” ต่อการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิว-

นิสต์แห่งประเทศไทย “จริง ๆ” ก็ในช่วงหลังจากปี ๒๕๑๙ เป็นต้นไป คือ ภายหลังจากเกิดกรณี ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ขึ้นในเมืองและหลังจากที่นักศึกษา และปัญญาชนได้เริ่มพากันทยอยเข้าสู่ฐานที่มั่นในภาคต่าง ๆ ของพรรคเป็นจำนวนมากขึ้นแล้ว มากกว่าจะเป็นปี ๒๕๑๙ ซึ่งเป็นปีที่ “มติปี ๑๙” ถือกำเนิดขึ้นท่ามกลางบริบททางการเมืองที่ต่างออกไป.

ความสำคัญของ “มติปี ๑๙” มีมากมายเพียงใด สามารถไปตรวจดูได้จากเอกสารภายในที่พคท.ผลิตขึ้นระหว่างปลายปี ๒๕๑๙ ถึงประมาณปลายปี ๒๕๒๒ นอกจากนี้เรายังจะเห็นความสำคัญของ “มติปี ๑๙” ได้จากเอกสารประเภท “บันทึกความทรงจำ” ของอดีต “สหาย” ที่เคยร่วมต่อสู้กับพคท.ในช่วงเวลานั้นมาก่อนได้ด้วย, ตัวอย่างเช่น ฤดี เรืองชัย ซึ่งเคยเป็นผู้ปฏิบัติงานของพรรคในสพท.ช่วงระหว่าง ๒๕๑๙-๒๕๒๓ ที่เล่าในหลายปีต่อมาว่า ขณะที่คณะของเธอกำลังเดินทางไป “หมายเลข ๓” ระหว่างทางก็ได้รับคำสั่งจากผู้นำพรรคให้หยุดรับการศึกษาเสียก่อน, สหายนิล หรือชาญ กรสწყประ นักทฤษฎีคนสำคัญของพรรค คือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นคนนำการศึกษาครั้งนี้, ฤดีเล่าว่า “สหายนิลได้บรรยายเรื่องขบวนการกรรมกรสากล, ประวัติพรรคบอลเชวิค, ประวัติพรรคคอมมิวนิสต์จีน, รวมถึงการนำการศึกษา “มติ ๑๙” รวมทั้งนโยบายเฉพาะหน้าของ พคท. ซึ่งคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์ปรับปรุงใหม่เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๑๙ อีกด้วย” (ฤดี ๒๕๓๙: ๑๗๓)

เช่นเดียวกับฤดี, เทอดภูมิ ใจดี เมื่อเข้าสู่พรรคในปี ๒๕๒๐ แล้ว ก็ได้ศึกษา “มติปี ๑๙” ของพรรคเช่นกัน, ช่วงที่เกิดเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ (ตามคำของเทอดภูมิ) “ผมอยู่ที่จังหวัดน่านแล้ว ประมาณเดือนมีนาคม ปี ๒๕๒๐ ก็ได้ศึกษามติปี ๒๕๑๙ ของศูนย์กลางพรรค ซึ่งต่างจังหวัดนาลงถ่ายทอดและร่วมจัดการศึกษากัน” (สัมภาษณ์พิเศษ เทอดภูมิ ใจดี ๒๕๓๙: ๑๓) เทอดภูมิเดินทางเข้าสู่จังหวัดน่านพร้อมกับเสกสรรค์ ประเสริฐกุล, เหวง โตจิราการ, ปรีดี บุญซื่อ, สมาน เลือดวงหัด, ประสิทธิ์ ไชยโย, และจิระนันท์ พิตรปรีชา, ถ้าจริงตามที่เทอดภูมิเล่า นั่นก็แสดงว่าพวกเขาทั้งหมดจะต้องได้ศึกษา “มติปี ๒๕๑๙” ของศูนย์กลางพรรคด้วย.

นอกจากฤดี เรืองชัยและเทอดภูมิ ใจดี แล้ว, ชวลิต ทับขวา หรือ “ลุง

วัฒนา” ผู้เป็นอดีตเลขาธิการเขตจังหวัดสกลนครปี ๒๕๑๔ คืออีกคนหนึ่งที่ได้กล่าวถึง “มติปี ๑๙” ด้วย ชวลิตเล่าว่า เขาและผู้ปฏิบัติงานในอีสานเหนือก็ได้ศึกษา “มติกรรมการกลางปี ๒๕๑๙” ด้วย. ตามคำของเขา, “เกี่ยวกับมติกรรมการกลางปี ๒๕๑๙ ส่งเข้าถึง อน.[อีสานเหนือ-ผู้เขียน] ปี ๒๕๒๐ เลขานุการของ อน.[เลขาธิการอีสานเหนือ-ผู้เขียน] มอบให้ข้า[พเจ้า-ผู้เขียน]จัดการศึกษาในกองพันที่ อน.น่ายู่ ก่อนที่จะไปศึกษาได้อ่านทำความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดของเอกสารชิ้นนี้อย่างคร่าว ๆ แล้วแยกทำความเข้าใจเนื้อหาแต่ละตอนเท่าที่พอจำได้ เนื้อหามีมติเกี่ยวกับสภาพการณ์ มติเกี่ยวกับผลงานด้านต่าง ๆ ในรอบ ๑ ปีที่ผ่านมา เช่น ด้านงานมวลชน งานสร้างพรรค สร้างกองทัพ และงานแนวร่วมและข้อเรียกร้องต่อกองทหาร เป็นต้น” (อรธ ๒๕๓๓: ๗๐)

อย่างไรก็ตาม, “มติปี ๑๙” ไม่ได้หยุดความสำคัญของมันในฐานะเอกสารที่ศูนย์กลางพรรคฯ เรียกร้องให้ผู้ปฏิบัติงานทั่วทั้งพรรคต้องทำการศึกษาให้เข้าใจอยู่เพียงปี ๒๕๒๐ เท่านั้น เพราะจนถึงต้นปี ๒๕๒๑ เมื่อต้องสรุปการทำงานที่ผ่านมา ศูนย์กลางพรรคฯ เห็นว่า “มติปี ๑๙” ยังถือเป็น “ภาระกิจในระยะต่อไป” ที่ผู้ปฏิบัติงานทั่วทั้งพรรคจะต้อง “ยึดหยัดปฏิบัติ” ตามอย่างเคร่งครัด. ในเอกสาร “คำชี้แนะบางประการเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันและงานสำคัญของพรรคในปี ๒๕๒๑” ซึ่งสมาชิก “กรมการเมือง” เขียนขึ้นในวันที่ ๑ มกราคม ปี ๒๕๒๑ และนำออกเผยแพร่เฉพาะในหมู่ผู้ปฏิบัติงานระดับสูงของพรรคในปีเดียวกันนั้น กล่าวถึงความสำคัญของ “มติปี ๑๙” ที่มีต่อการเคลื่อนไหวที่ผ่านมา ดังนี้

ระยะหนึ่งปีเศษที่ผ่านมาหลังจากการประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔ ได้กำหนดมติปี ๑๙ แล้วไม่นานนักพรรคินิยมอเมริกาและพวกปฏิกริยาฟาสซิสต์ก็ได้ก่อกรณ็นองเลือด ๖ ตุลาคมขึ้น พรรคเราได้ออกคำแถลงคัดค้านกรณ็นี้ในวันต่อมา คำแถลงในวันครบรอบ ๓๔ ปี (๑ ธันวาคม ๒๕๑๙-ผู้เขียน) ของการก่อตั้งพรรคได้เรียกร้องให้ “สามัคคีพลักรักชาติรักประชาธิปไตยทั้งปวง ขยายสงครามประชาชนอย่างเต็มที่ โคนกลุ่มขายชาติปฏิกริยาฟาสซิสต์” และยังได้

ประกาศนโยบายเฉพาะหน้า ๑๐ ข้อที่ปรับปรุงใหม่อีก ในระยะเดียวกันนี้ บุคคลในพรรคการเมือง กรรมกร ชาวนา นักเรียน นักศึกษา ปัญญาชน และผู้รักชาติรักประชาธิปไตยวงการต่าง ๆ ก็ได้ทยอยกันเข้าร่วมการต่อสู้ด้วยอาวุธเป็นจำนวนมาก กองกำลังอาวุธของประชาชนภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศได้สนองคำเรียกร้องของพรรคทำการโจมตีศัตรูหนักขึ้น ด้วยความมานะพยายามของสหายทั่วทั้งพรรค กองกำลังอาวุธและมวลชน ปฏิวัติที่ยืนหยัดปฏิบัติมติปี ๑๙ และคำชี้แนะต่าง ๆ ของพรรคอย่างเอาการเอางานได้ผลักดันให้งานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานขยายเขตจรยุทธ์ ขยายฐานที่มั่น เสริมความมั่นคงและสร้างฐานที่มั่นพัฒนาไปอีกขั้นหนึ่ง กองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยได้เติบโตเข้มแข็งขึ้น โครงการและภาระหน้าที่ในปี ๒๕๒๐ ที่พรรคได้วางไว้ก็ได้บรรลุผลสำเร็จเป็นส่วนใหญ่ งานในเขตปกครองปฏิวัติทั้งในเมือง ในชนบท และงานในต่างประเทศก็ได้ขยายตัวไปในระดับที่ต่างกัน

จากการงานที่ก้าวหน้าได้พิสูจน์ว่า มติปี ๑๙ นั้นถูกต้อง ทั่วทั้งพรรคยังต้องยืนหยัดปฏิบัติมติปี ๑๙ และคำเรียกร้องของสหายมิตร สมานันท์ ในบทความรำลึกวันก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยครบรอบ ๓๕ ปี อย่างเด็ดเดี่ยวต่อไป...¹⁷

อย่างไรก็ตาม, ขณะทำงานเขียนเกี่ยวกับพหุท.ส่วนใหญ่ซึ่งผลิตขึ้นในช่วงระหว่างกลางทศวรรษ ๒๕๒๐ ถึงทศวรรษ ๒๕๓๐ มีอธิบายเพียงว่า สิ่งที่ทำให้งานด้านต่าง ๆ ของพรรคในช่วงหลังกรณี ๖ ตุลาฯ ขยายตัวและ “บรรลุผลสำเร็จเป็นส่วนใหญ่” และ “งานขยายเขตจรยุทธ์ ขยายฐานที่มั่น เสริมความมั่นคงและสร้างฐานที่มั่นพัฒนาไปอีกขั้นหนึ่ง กองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยได้เติบโตเข้มแข็งขึ้น” ในช่วงปี ๒๕๒๐ เกิดขึ้นจากการเข้าร่วม

17. หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, A ๑.๓/๓๕ (๓๑-๕๐). ๒๕๒๑. เอกสารชุดพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย, การวิเคราะห์ข่าว, เรื่อง “(ลับ) คำชี้แนะบางประการเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันและงานสำคัญของพรรคในปี ๒๕๒๑”, ๑ มกราคม ๒๕๒๑.

กับพรรคเป็นจำนวนมากของนักศึกษาและปัญญาชนหลังกรณี ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ นั้น การที่พคท.พูดถึง “สถานการณ์” เดียวกันในเอกสาร “คำชี้แนะบางประการ” ว่า การเติบโตก้าวหน้าของงานพรรคในช่วงปี ๒๕๑๙-๒๕๒๐ นั้น เกิดจาก “ความมานะพยายามของสหายทั่วทั้งพรรค กองกำลังอาวุธและมวลชน ปฏิวัติที่ยืนหยัดปฏิบัติมติปี ๑๙ และคำชี้แนะต่าง ๆ ของพรรคอย่างเอาการเอางาน” และสรุปว่า “จากการงานที่ก้าวหน้าได้พิสูจน์ว่า มติปี ๑๙ นั้นถูกต้องทั่วทั้งพรรคยังต้องยืนหยัดปฏิบัติมติปี ๑๙ ต่อไป” นั้น แสดงให้เห็นว่า พคท.ในระหว่างปี ๒๕๒๐-๒๕๒๒ ไม่ได้มองว่าการเติบโตของตนเองในช่วงนี้ เกิดจาก “จำนวนที่เพิ่มขึ้น” ของนักศึกษาและปัญญาชนเท่านั้น แต่พคท.ยังให้ความสำคัญกับ บารัะหน่าที่ในระยะต่อไป” ซึ่งกำหนดไว้ใน “มติปี๑๙” ด้วย.

สรุปแล้ว การเคลื่อนไหวของพคท.ในต้นทศวรรษ ๒๕๒๐ มีความเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งจนยากที่จะแยกออกจาก “การประชุมคณะกรรมการกลาง พคท: ชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔” และผลของการประชุมที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “มติปี ๑๙” ได้ การกล่าวถึงการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในช่วงระหว่างปี ๒๕๑๙-๒๕๒๒ ของงานเขียนส่วนใหญ่ในปัจจุบัน โดยไม่กล่าวถึงความสำคัญของ “มติปี ๑๙” แม้แต่คำเดียว จึงผิดข้อเท็จจริง.

บรรณานุกรม

เอกสารในหอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, A ๖/๗๐(๖๙-๗๕). ๒๕๑๙. เอกสาร
ชุดพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย, แฉลงการณ์ รายงาน
คำชี้แจงของ พคท. ในวาระต่าง ๆ, เรื่อง “มติการประชุมคณะ
กรรมการกลาง พคท. ชุดที่ ๓ ครั้งที่ ๔”, ๒๕๑๙.
- หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, A ๑.๓/๓๕ (๓๑-๕๐). ๒๕๒๑.
เอกสารชุดพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย, การวิเคราะห์ข่าว,
เรื่อง “(ลับ) คำชี้แจงบางประการเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน
และงานสำคัญของพรรคในปี ๒๕๒๑”, ๑ มกราคม ๒๕๒๑.

หนังสือและบทความ

- จุลชีพ ชินวรรณ. ๒๕๓๑. *ชนวนสงคราม: ไทย จีน อินเดียจีน*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.
- ชลธิรา สัตยาวัฒนา, บก. ๒๕๕๕. *กึ่งศตวรรษขบวนการสันติภาพ บนความจริง*
เกี่ยวกับ “กบฏสันติภาพ”: สำนักทางประวัติศาสตร์ของคนสาม
รุ่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมฆขาว.
- ดำริห์ เรื่องสุธรรม. ๒๕๔๔. *ขบวนการแรงงานไทยในการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นใน
สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- บนเส้นทางภูบรรทัด. ๒๕๕๔. *โครงการเฉพาะกิจกลุ่มภูบรรทัด*.
- ประจวบ อัมพะเสวต. ๒๕๔๖. *พลิกแผ่นดิน ตอน ขบวนการสังคมนิยมในไทย*.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- เปลื้อง วรรณศรี กวี-นักคิดนักเขียน-นักสู้. ๒๕๔๐. กรุงเทพฯ: คณะกรรม
การจัดงานรำลึก เปลื้อง วรรณศรี.
- เปิดกรุพรรคคอมมิวนิสต์ไทย ใครเป็นใครในสายการจัดตั้ง. ๒๕๒๒. *ตะวันออก*
ปริทัศน์, ๑. ๓๒ [๔ กรกฎาคม].
- เปิดกรุ่นกบฏไทย สถาบันลัทธิมาร์กซ-เลนิน. ๒๕๒๖. *สู่อินทรี*, ๑. ๔๖ [๒๔-

๓๐ มกราคม]: ๑๒-๑๔.

มาตุภูมิ, ๑๓ เมษายน ๒๕๒๗.

ฤดี เรืองชัย. ๒๕๓๙. หยตหนึ่งในสายธาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มิ่งมิตร.

วิรัช อังคถาวร (ธ.เพียรวิทยา). ๒๕๔๖. ประวัติและบทเรียนบางประการของ
พรรคเรา. *ฟ้าเดียวกัน*, ๑. ๑ [มกราคม-มีนาคม].

สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล. ๒๕๔๔. *ประวัติศาสตร์ที่เพิ่งสร้าง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
๖ ตุลารำลึก.

.๒๕๔๖ก. ประวัติ พท. ฉบับ พท. (๑). *ฟ้าเดียวกัน*, ๑. ๑
[มกราคม-มีนาคม].

.๒๕๔๖ข. ประวัติ พท. ฉบับ พท.(๒). *ฟ้าเดียวกัน*, ๑. ๒
[เมษายน-มิถุนายน].

สัมภาษณ์พิเศษ เทอดภูมิ ใจดี. ๒๕๒๓. *ไทยนิกร*, ๓. ๑๓๘ [๑๐ พฤศจิกายน
๒๕๒๓].

อรรถ นันทจักร, บก. ๒๕๓๓. “ลัทธิวัฒนา” บันทึกประวัติศาสตร์ประชาชน
จากเสรีไทยถึงพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยสายอีสาน.
[เอกสารอัตสำเนา].

อุดม สีสวรรณ เลขธิการ พท. คนใหม่?. ๒๕๒๕. *สยามใหม่*, ๒. ๕๖ [๔-
๑๐ เมษายน]: ๙-๑๓.

อุดม สีสวรรณ. ๒๕๒๖ก. บันทึกกลับ พท. คำให้การอุดม สีสวรรณ. *สยามใหม่*,
๒. ๖๑ [๑๔ มกราคม]

.๒๕๒๖ข. เปิดกรุศูนย์การนำ พท. เมืองหลังสมัชชาครั้งที่หนึ่ง
ถึงสี่. *สยามใหม่*, ๒. ๖๖ [๑๘ กุมภาพันธ์].

อุดม สีสวรรณ (พ. เมืองชุมพู่, นามแฝง). ๒๕๒๘. ไปเมืองทาง. *บ้านไม่รู้โรย*,
๑. ๑ [มกราคม].

.๒๕๔๓. *สู่สมรภูมิภูพาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.